

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

**Badanie wysokości i struktury progu
Wsparcia Dochodowego Rodzin**

Raport z eksperckiej weryfikacji i szacowania
wartości koszykowych w cenach z 2019 r.

Opracował Zespół IPiSS w składzie:

Opracował zespół w składzie:

Piotr Kurowski (redakcja)

Piotr Broda-Wysocki

Agnieszka Sowa-Kofta

Warszawa, kwiecień 2021

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
I. Żywność.....	5
II. Potrzeby mieszkaniowe	7
III. Odzież i obuwie.....	10
IV. Edukacja.....	11
V. Ochrona zdrowia i higiena	14
VI. Transport i łączność	18
VII. Kultura i rekreacja	20
VIII. Niepełnosprawność	22
IX. Podsumowanie: Próg WDR w cenach z 2019 r.	27
Aneks Tabelaryczny.....	32

Wykaz stosowanych skrótów:

BBGD	Badania Budżetów Gospodarstw Domowych
DD	Dziecko Dorastające (6-18 lat)
DM	Dziecko Młodsze (0-5 lat)
DS	Dziecko Starsze (19-24 lata)
K	Osoba dorosła - Kobieta (25-60 lat)
M	Osoba dorosła - Mężczyzna (25-65 lat)
N (danej kategorii dziecka)	Dziecko Niepełnosprawne
WDR	Wsparcie Dochodowe Rodzin

W weryfikacji koszyka Wsparcia Dochodowego Rodzin brali udział:

- dr Piotr Kurowski, kierownik badania, autor w zakresie potrzeb żywności, mieszkania, odzieży i obuwia,
- dr hab. Piotr Broda-Wysocki, prof. UKSW, autor w dziedzinie potrzeb związanych z transportem i łącznością, konsultant w zakresie odzieży i obuwia,
- dr hab. Agnieszka Sowa-Kofta, prof. IPiSS, autor w zakresie ochrony zdrowia, w tym osób dzieci niepełnosprawnych, higieny osobistej, edukacji oraz kultury i rekreacji.

Redakcja: dr Piotr Kurowski.

Wprowadzenie

W opracowaniu przedstawiamy szacunki wysokości i struktury Wsparcia Dochodowego Rodzin (WDR). Ten wskaźnik wyznaczany metodą ekspercko-koszykową opracowano stosunkowo niedawno, prawie 20 lat temu (IPSS 2002). Okresowe eksperckie badanie składu oraz oszacowanie wartości tej kategorii umożliwia wyznaczenie poziomu dochodów w rodzinach, które zyskałyby uprawnienia do świadczeń rodzinnych.

Weryfikacja wartości Wsparcia Dochodowego Rodzin następuje co 3 lata, na podstawie odpowiednich regulacji.¹ Niniejsze opracowanie nawiązuje do podstawowych założeń przedstawianych w kolejnych raportach, najbardziej zaś do poprzednich badań (por. Kurowski 2018).

W analizach progów WDR w tej edycji dodano kilka dodatkowych typów gospodarstw domowych. Badania prowadzone są dla następujących gospodarstw:

1. Rodzic samotnie wychowujący dziecko:
 - ❖ Rodzic (M / K) z dzieckiem młodszym (DM),
 - ❖ Rodzic (M / K) z dzieckiem dorastającym (DD),
 - ❖ Rodzic (M / K) z niepełnosprawnym dzieckiem dorastającym (DDN).
2. Rodzice (M + K) z jednym dzieckiem młodszym (DM).
3. Rodzice (M + K) z jednym dzieckiem dorastającym (DD).
4. Rodzice (M + K) z dwójką dzieci w siedmiu wariantach:
 - ❖ z dwojgiem dzieci młodszych (2 DM),
 - ❖ z dwojgiem dzieci dorastających (2 DD),
 - ❖ z dzieckiem młodszym oraz z niepełnosprawnym dzieckiem dorastającym (DM + DDN).
5. Rodzice (M + K) z trójką dzieci: młodszym, dorastającym i starszym (DM+DD+DS),
6. Rodzice (M + K) z czwórką dzieci: z jednym dzieckiem młodszym (DM), dwojgiem dzieci dorastających (2 DD) oraz jednym dzieckiem starszym (DS).

Punktem odniesienia dla wyników weryfikacji są rzeczywiste wydatki gospodarstw domowych z II kwintyla udostępnione przez GUS dla 2019 r. (por. GUS 2020 a). Wydatki gospodarstw mieszczących się w II kwintylu rozkładu dochodów nie były jedynym kryterium przy tworzeniu i weryfikowaniu Wsparcia Dochodowego Rodzin. W pewnych aspektach

¹ Por. art. 18 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 roku, nr 139, poz. 992, z późn. zm.). Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 25 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu ustalania progu wsparcia dochodowego rodzin (Dz. U. nr 80, poz. 700).

kategoria WDR ma charakter postulatywny, zwłaszcza, gdy chodzi o odpowiednie i zdrowe wyżywienie, przyzwoite warunki mieszkaniowe czy szanse edukacyjne dzieci.

W badaniu po pierwsze zaktualizowano ceny do 2019 roku dla produktów ujętych modelu WDR (ujęcie średnioroczne). Ponadto okazała się konieczna wymiana niektórych dóbr, które znikły z rynku na inne zamienniki. Uwzględniono także zmiany, jakie zaszły w otoczeniu systemowym gospodarstw niezamożnych (rozwój technologii cyfrowej w komunikacji i łączności, otoczenie systemowe w ochronie zdrowia i edukacji itd.).

Jak już wspomniano, w raporcie bazujemy na cenach średniorocznych za 2019 r. a nie są jeszcze znane w pełni nowe zachowania konsumpcyjne gospodarstw domowych w 2020 r., gdy wybuchła pandemia koronawirusa.² Zmiany w zachowaniach konsumpcyjnych w wyniku pandemii nie są w pełni uwzględnione – są one wzięte pod uwagę tylko częściowo. Biorąc po uwagę to, że raport pojawia się w czasie pandemii, uwzględniono niektóre towary w higienie osobistej (wyższe zużycie środków higienicznych, zakup środków dezynfekujących, maseczek), w opiece zdrowotnej (częstsze usługi badań świadczonych odpłatnie). Wśród ujętych przez nas zmian uwzględniono np. częstsze korzystanie z internetu w związku ze zdalną edukacją. By to osiągnąć, przebudowano asortymentowo niektóre koszyki, np. w zakresie łączności tak, by odzwierciedlały ofertę rynku oraz zachowania konsumentów.

Dane przedstawiane są w złotych w ujęciu miesięcznym, zazwyczaj w ujęciu na osobę w gospodarstwie domowym. Dynamikę wzrostu ukazano w punktach procentowych w stosunku do roku z poprzedniego badania (ceny z 2016 r. = 100).

² Publikacja budżetów gospodarstw domowych za 2020 r. przez GUS nastąpi za parę miesięcy (plan na jesień 2021 r.).

I. Żywność

Skład artykułów żywnościowych w modelu WDR opiera się na polskich normach żywienia oraz tabelach składu i wartości odżywczych produktów spożywczych, przy tych samych parametrach z poprzedniego badania (por. Kurowski 2018, 5-7). Dla grup dzieci i młodzieży do 18 lat przyjęto umiarkowaną aktywność fizyczną, a dla osób dorosłych – małą. Dla wszystkich grup wiekowych uwzględniono średnią masę ciała.

Utrzymano założenie, że gospodarstwo domowe ma wystarczające informacje o zdrowym żywieniu na poziomie bezpiecznym dla rozwoju biologicznego jego członków i jednocześnie potrafi zestawiać racje pokarmowe minimalizując ich koszt.³ Przyjmujemy, że niezamożne gospodarstwa domowe w istotnym zakresie zajmują się przetwarzaniem surowców, które nabywają po niższych cenach.

W latach 2016 - 2019, przy dalszej poprawie sytuacji gospodarstw domowych, rosła oferta źródeł zakupów żywności w Polsce. Większość gospodarstw nadal nabywa żywność w sklepach dyskontowych.⁴ W coraz większym stopniu niż wcześniej gospodarstwa domowe dokonują zakupów żywności korzystając ze sklepów online. Choć wzrost zakupów żywności przez internet został wzmocniony przez pandemię Covid-19, dotyczy on dość skromnej części populacji – tylko 5,5% osób kupowało żywność i napoje, a 6,2% zamawiało online żywność z restauracji czy w formie cateringu (por. GUS 2020 b, 153). Ta forma zakupów dotyczy bardziej gospodarstw domowych, których ocena sytuacji materialnej jest lepsza.⁵

Oszacowanie potrzeb żywnościowych w standardzie WDR w cenach z 2019 r. wśród badanych gospodarstw domowych przedstawia Wykres 1.

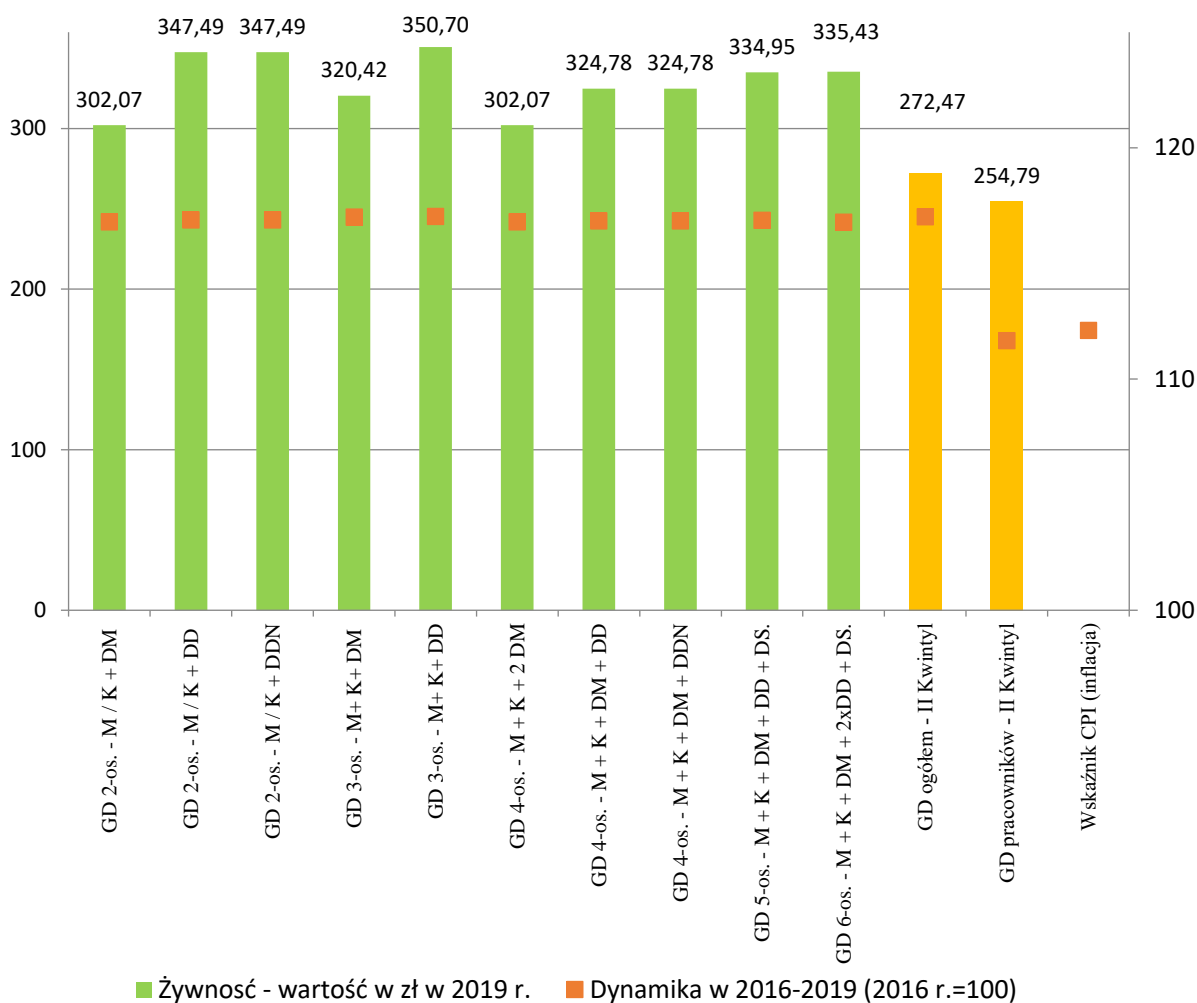
W okresie między 2016 a 2019 r. wskaźnik inflacji dla wszystkich towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 6%, a w grupie żywności - 12,1%. Natomiast wartość WDR dla potrzeb żywnościowych oszacowana dla 2019 r. wzrosła od 16,8% do 17%. Dynamika na tym samym poziomie cechowała rzeczywiste wydatki na żywność w gospodarstwach domowych z II kwintyla rozkładu dochodów (dla gospodarstw pracowniczych dynamika ta była nieco niższa: 15,1%).

³ Źródłem na ten temat są artykuły w prasie, programy w radio, telewizji czy na portalach internetowych.

⁴ Już w 2016 r. 63% ankietowanych wskazywało sklepy dyskontowe jako miejsca zakupu żywności (por. Maciejewski 2016). Co do zakupów zdrowej żywności, niektóre sondaże wskazywały, że gospodarstwa domowe wybierają hipermarkety i bazy (Weiss 2017).

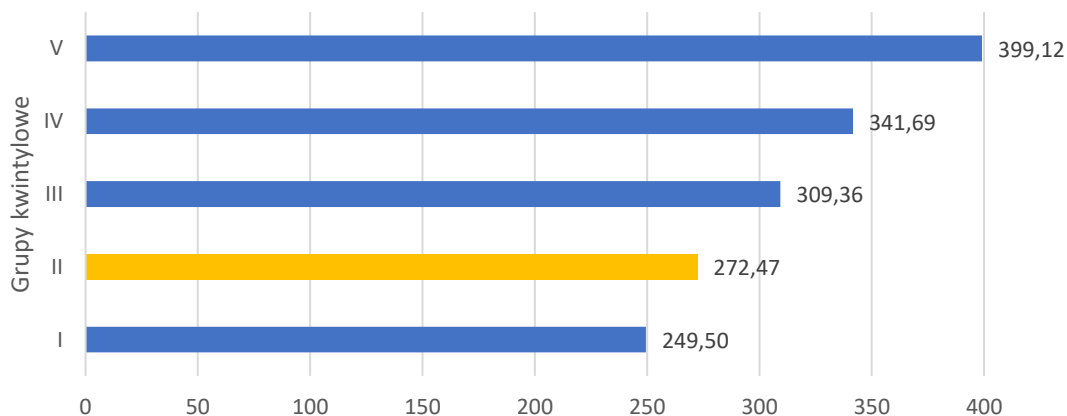
⁵ W badaniu z 2020 r. wśród kupujących w sieci, większość (54%) ocenia sytuację materialną jako średnią, 40% jako dobrą, a tylko 7% kupujących w Internecie to osoby oceniające własną sytuację materialną jest złą (por. IGE-Gemius Polska 2020, 12).

Wykres 1. Wydatki na żywność w modelu WDR oraz ich wzrost na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (na osobę w gospodarstwie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. GD – Gospodarstwo domowe.

Wykres 2. Wydatki na żywność w przekroju grup kwintylowych w 2019 r. (na osobę w gospodarstwie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS 2020 a.

Podobnie jak w poprzednich badaniach (por. Broda-Wysocki 2015, Kurowski 2018), oszacowana wartość dla żywności w WDR była nieco wyższa od rzeczywistych wydatków na ten cel w gospodarstwach domowych z II kwintyla rozkładu dochodów, będących punktem odniesienia.

To, że wartości WDR dla żywności są wyższe niż w gospodarstwach domowych z II kwintyla, może wynikać z przyzwyczajęń gospodarstw domowych w nabywaniu żywności. Gospodarstwa uboższe nadal mogą nabywać tańsze produkty, kierując się pod kątem ceny czy chęci oszczędności. Z danych o wydatkach na żywność w przekroju grup kwintylowych, widzimy, że przy wyższych dochodach, wydatki na żywność rosną prawie do 400 zł na osobę (Wykres 2). Rodziny uboższe, dzięki programowi „Rodzina 500+” uruchomionemu w 2016 r. wyrwane są wprawdzie ze sfery ubóstwa, ale najwyraźniej nie zmieniły swych przyzwyczajęń, nabywając tańszą żywność w sieciach dyskontowych.

Warto przy okazji nadmienić, że wydatki na żywność w gospodarstwach domowych z V kwintyla są o 60% wyższe od wydatków żywnościowych w I kwintylu, przy ponad dwukrotnej różnicy w poziomie wszystkich wydatków konsumpcyjnych. W uboższych gospodarstwach domowych wydatki te pochłaniają znacznie większy udział w realizowanym budżecie (w I oraz w II kwintylu odpowiednio: 31,5% i 30,5%) niż w gospodarstwach zamożniejszych (w V kwintylu: 19,2%).⁶

II. Potrzeby mieszkaniowe

Mieszkanie należy do podstawowych potrzeb człowieka: daje poczucie bezpieczeństwa, chroni przed zimą (co w naszej strefie klimatycznej ma zasadnicze znaczenie), jest podstawą planów prokreacyjnych i stabilizacji życiowej. Głównymi czynnikami, od których zależy poziom wydatków na utrzymanie mieszkania są jego wielkość oraz standard zasobu mieszkaniowego (wiek i wyposażenie techniczne), forma własności lub tytułu do użytkowania, a także jego lokalizacja. Gospodarstwa domowe, w tym te o niskich dochodach, użytkują mieszkania bardzo różne, stopień zróżnicowania wydatków mieszkaniowych jest więc wysoki.

Utrzymujemy większość założeń przyjętych na początku tych badań (por. Golinowska 2002, Kurowski 2018). W podejściu do oszacowania wydatków na użytkowanie mieszkania punktem odniesienia jest mieszkanie spółdzielcze. Chodzi o mieszkanie w bloku, w przestrzeni miejskiej, wybudowane jeszcze przed transformacją, lecz po odnowieniu, bez istotnych problemów technicznych.⁷ Przy ustalaniu poziomu kosztów użytkowania mieszkań i usług

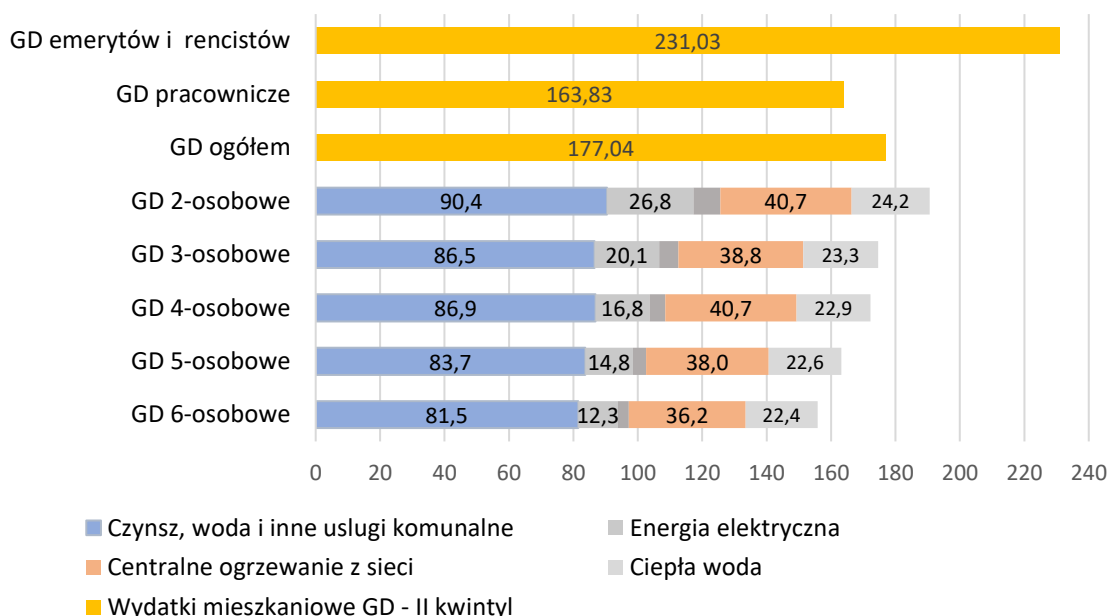
⁶ Jest to zjawisko typowe dla trendów konsumpcji w kontekście tzw. wydatków katastroficznych: wydatki związane z zaspokojeniem potrzeb podstawowych stanowią większą część budżetu gospodarstw ubogich aniżeli gospodarstw lepiej uposażonych.

⁷ Mieszkania spółdzielcze stanowią w strukturze mieszkań ogółem coraz mniejszy udział: w 2016 r. było to 14,5%, po osobach fizycznych (57,4%) oraz w budynkach objętych wspólnotami mieszkaniowymi (20,3%) (por. GUS 2018, 16). Przyjmując, że uboższych gospodarstw nie stać na

(np. dostarczenie wody), nośników energii (prądu, gazu, ciepła) oraz wyposażenia mieszkania - korzystano z notowań GUS dla 2019 r. W przypadku braku tych danych z GUS, informacje cenowe określano metodą ekspercką.

Wartość wydatków użytkowania mieszkania w standardzie WDR przedstawia Wykres 3. Wśród realnych wydatków gospodarstw z II kwintyla rozkładu dochodów (kolor żółty) wyróżnia się wysoki ich poziom w gospodarstwach emerytów i rencistów.⁸ W gospodarstwach 3-osobowych oraz 4-osobowych szacunki WDR są porównywalne z wydatkami rzeczywistymi z II kwintyla. Tylko w gospodarstwach 2-osobowych, oszacowane progi WDR na osobę są wyższe niż realne wydatki gospodarstw.

Wykres 3. Wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii w modelu WDR na tle wydatków w gospodarstwach z II kwintyla (w 2019 r., w zł, na osobę w gospodarstwie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. GD – gospodarstwo domowe.

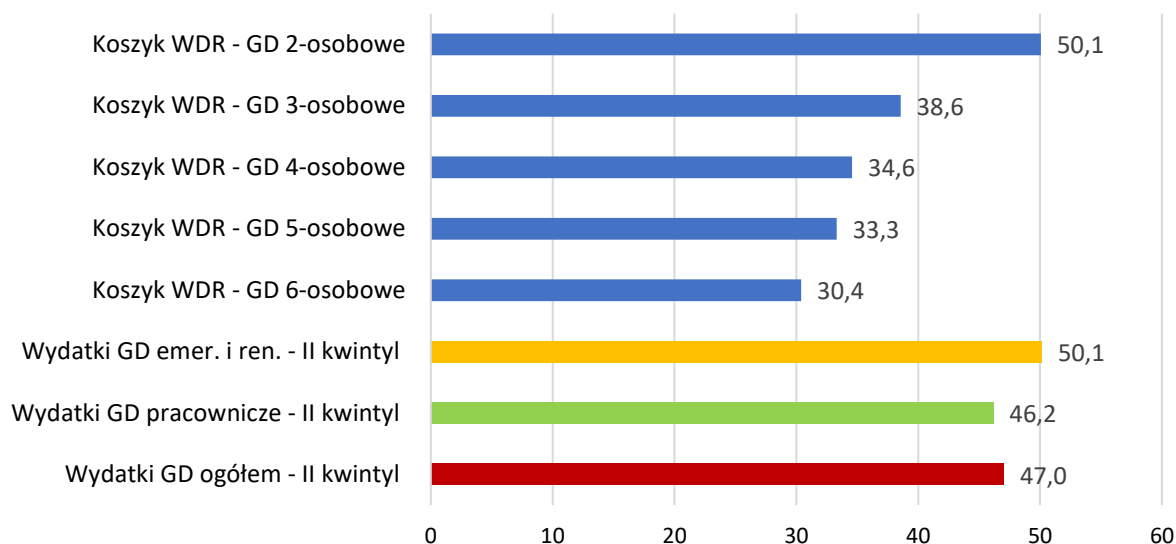
Pracując nad weryfikacją koszyków wyposażenia mieszkań, dokonano paru zmian technicznych i merytorycznych. Zmianą techniczną jest m. in. przeniesienie do działu transportu i łączności kosztów nabycia komputera, który jest narzędziem komunikacji, realizacji zakupów itd. Do zmian merytorycznych należy skrócenie okresów użytkowania

samodzielne ponoszenie kosztów remontów, mieszkanie spółdzielcze nadal może służyć jako dobre oszacowanie tych wydatków.

⁸ W 2019 r. wydatki gospodarstw emerytów w II decylny na mieszkanie i energię były wyższe od wydatków w gospodarstwach ogółem z II decylny o 47%. Na nośniki energii to koszty wyższe o 75%: Emeryci wydawali średnio więcej na energię elektryczną (+39,7%), aż o 80% na gaz (w różnych formach), ponad 260% więcej na węgiel i drewno opałowe, 57% więcej na centralne ogrzewanie i ciepłą wodę (obliczenia własne na GGDG 2019). Może to wynikać z tego, że osoby starsze wydają więcej z uwagi na większe zasoby (zbyt duże mieszkania do swoich potrzeb), gorzej ogrzewane, o niskim stopniu termomodernizacji.

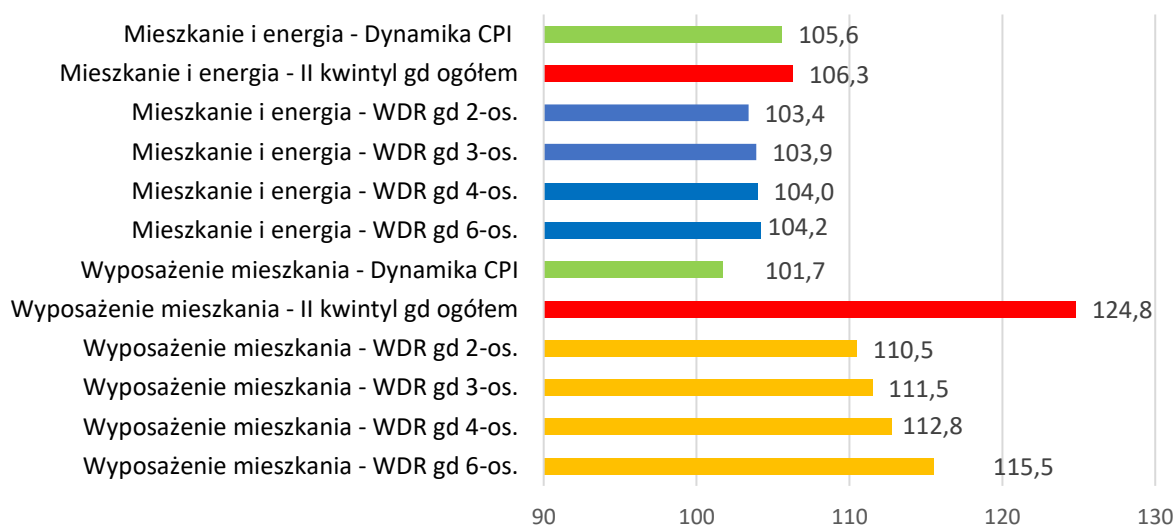
części urządzeń z długich (np. 20 – 25 lat) na krótsze, bardziej odpowiadające faktycznemu zużyciu.

Wykres 4. Koszt wyposażenia mieszkania w standardzie WDR w porównaniu z wydatkami gospodarstw z II kwintyla (w 2019 r., na osobę w rodzinie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi i oznaczenia: GD – gospodarstwo domowe, GD emer. i ren. – gospodarstwo emerytów i rencistów.

Wykres 5. Dynamika kosztów utrzymania mieszkania i jego wyposażenia w WDR na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla (w 2019 r., na osobę w rodzinie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Poziom rzeczywistych wydatków na wyposażenie mieszkania dla gospodarstw z II kwintyla był w 2019 r. zwykle wyższy od szacunków koszykowych, poza gospodarstwem

2-osobowym (Wykres 4). Im wyższa liczba osób w gospodarstwie, tym szacunki WDR na osobę w gospodarstwie były niższe.

W latach 2016 - 2019 dynamika koszyków WDR na utrzymanie mieszkania oraz nośniki energii kształtowała się w granicach od 3,4 do 4,2%. W tym czasie rzeczywiste wydatki rodzin niezamożnych (II kwintyl) na ten cel wzrosły tylko niewiele więcej (o 6,3%), przy podobnej inflacji w tej grupie wydatków (por. Wykres 5).

Po latach 2013 - 2016, gdy wartości koszyków WDR dla wyposażenia mieszkań wzrosły od 15 do 18%, to w obecnym okresie (2016-2019) notujemy dalszy ich wzrost od 10,5 do 15,5% (Wykres 5). Dzieje się to przy utrzymującej się wysokiej dynamice wzrostu rzeczywistych wydatków na wyposażenie wśród gospodarstw z II kwintyla (prawie o 25%). Zwiększonym wydatkom na wyposażenie, oprócz braku zaspokojonych potrzeb, sprzyjała niska inflacja (1,7%) w tej grupie wydatków.

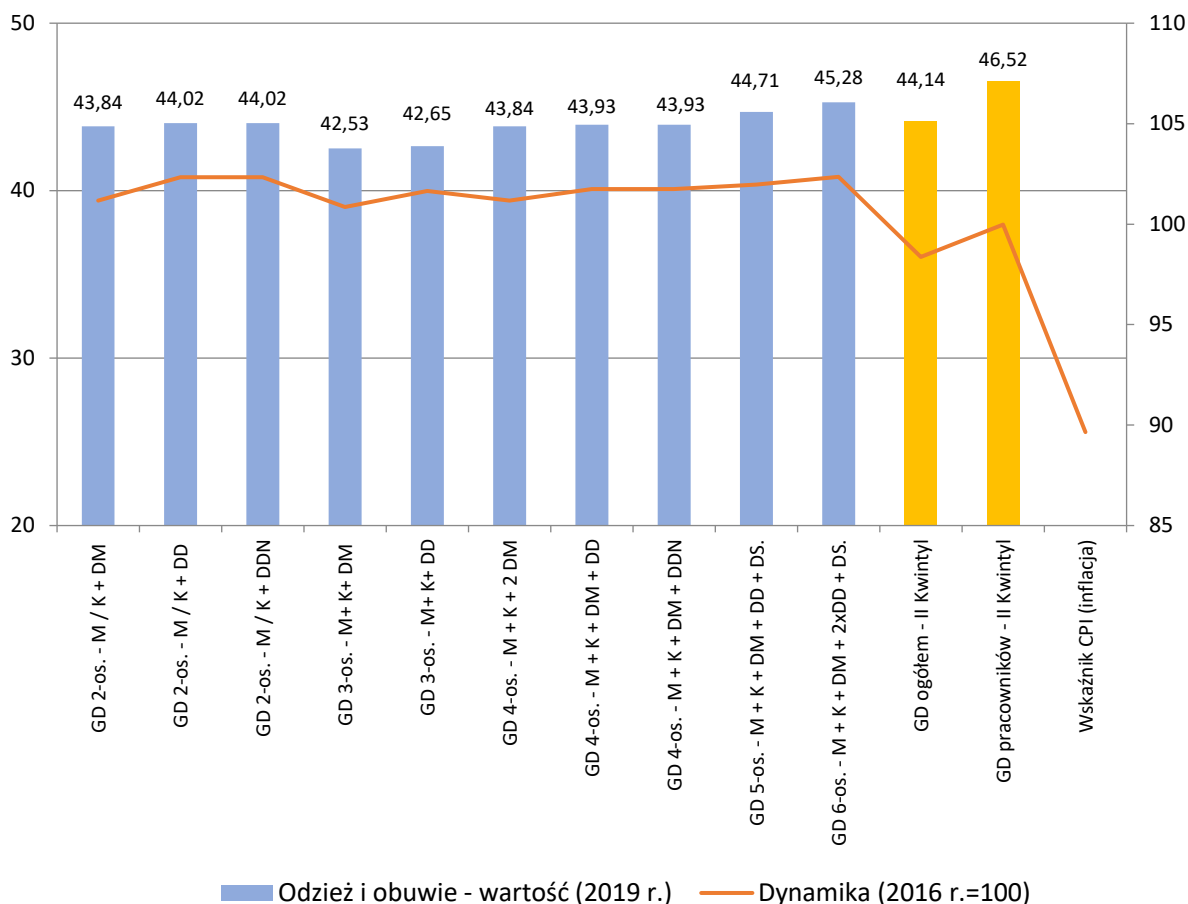
III. Odzież i obuwie

Weryfikując normy w zakresie odzieży i obuwia, dokonano ponownego przeglądu założeń poczynionych w poprzednim badaniu (por. Kurowski 2018), skali stosowanych obniżek cen oraz przyjętych okresów użytkowania, jakie wówczas wzięto pod uwagę. Bazowano ponadto na wynikach z ostatnich badań budżetów gospodarstw domowych (GUS 2020 a) oraz na wiedzy eksperckiej. Dane o cenach ubrań w dużej mierze pochodzą z notowań GUS, w pozostałych przypadkach dane konsultowano z ekspertami w dziedzinie rynku odzieżowego. Przy przeglądzie modelu WDR, w części asortymentu skrócono okresy użytkowania, biorąc pod uwagę ogólną tendencję krótszej wytrzymałości ubrań i obuwia w tańszym asortymencie.

Utrzymujemy założenie, że gospodarstwa domowe z dziećmi, które nie mają wysokich dochodów, dokonują zakupów odzieży w miejscach oferujących możliwie cenowo dostępny asortyment, korzystając także z posezonalnych wyprzedaży. Czynnikiem wpływającym w największym stopniu na decyzję o zakupie danego ubrania czy obuwia jest dla 72% ankietowanych cena, a okazje (promocje lub sezonowe obniżki cen) są dla 59% badanych osób decydującym czynnikiem wpływającym na taki zakup (por. Karasek, Palmowska 2019, 19-20).⁹

⁹ Wśród osób dokonujących zakupów odzieży w sklepach internetowych, pierwszym czynnikiem (24%) są atrakcyjniejsze ceny (Karasek, Palmowska 2019, s. 25).

Wykres 6. Wydatki na odzież i obuwie w WDR oraz ich dynamika na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (w zł, na osobę w rodzinie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Oszacowane dla Wsparcia Dochodowego Rodzin wartości w cenach z 2019 r. oscylują między 42,53 zł dla gospodarstwa samotnego rodzica z dzieckiem małym, a 45,28 zł w rodzinie 6-osobowej (por. Wykres 6). Wydatki rzeczywiste w gospodarstwach z II kwintyla rozkładu dochodów są z tymi szacunkami dość zbliżone.

Wartości koszykowe miały wyższą dynamikę od wydatków rzeczywistych (od 100,8 do 102,4%). Jest to dość skromny wzrost, który dokonał się przy stabilizacji wartości w II kwintylu oraz przy zwyczajowo bardzo niskim poziomie wskaźnika inflacji dla odzieży i obuwia.

IV. Edukacja

Wyliczenia wartości WDR w obszarze edukacji uwzględniają najważniejsze zmiany dotyczące systemu edukacji i polityki edukacyjnej, które miały miejsce w latach 2017-2019.

Dla dzieci w wieku szkolnym najważniejsze założenia dotyczą podwyższenia wieku szkolnego do lat 7 (z możliwością rozpoczęcia edukacji szkolnej przez dzieci w wieku 6 lat po

ukończeniu przez nich przynajmniej rocznego przygotowania przedszkolnego), nieodpłatnego dostępu do podręczników szkolnych dla dzieci objętych nauczaniem w szkole podstawowej (program wprowadzania bezpłatnych podręczników i pomocy naukowych) oraz wprowadzenie w 2018 r. świadczenia „Dobry Start” w wysokości 300 zł, które jest formą pokrycia kosztów (lub przynajmniej ich części) wyprawki szkolnej. Świadczenie, wypłacane na początku każdego roku szkolnego, jest dostępne dla rodziców oraz opiekunów prawnych lub faktycznych dzieci do 20 roku życia (24 roku życia w przypadku dzieci niepełnosprawnych) objętych systemem edukacji. W wyniku analiz wpływu tych zmian przyjęto relatywnie niskie koszty wynikające z wyposażenia dzieci w wieku szkolnym przybory szkolne i podręczniki, uwzględniając ich koszt tych ostatnich jedynie w przypadku dzieci uczących się w szkołach ponadpodstawowych. Utrzymano założenie, że rodziny ponoszą wszystkie koszty związane z nauką w szkole, nawet te, które nie są obligatoryjne (ubezpieczenie NW, składka na radę rodziców/komitet rodzicielski, składki klasowe itp.).

Koszyk dóbr edukacyjnych ma charakter normatywny, zakładając równe szanse edukacyjne, bez względu na sytuację społeczno-ekonomiczną rodziny. W konsekwencji przyjmuje się, że wszystkie dzieci mają dostęp zarówno do podstawowych, jak i do uzupełniających materiałów edukacyjnych oraz biorą udział w odpłatnych zajęciach dodatkowych, np. językowych. Wydatkom na ten cel może sprzyjać dostęp do świadczenia wychowawczego 500+ dla rodzin z dziećmi. Do wyznaczenia kosztów zajęć dodatkowych wykorzystano dane cenowe z GUS.

W związku z faktem, że w czasie pandemii COVID-19 nauka w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych prowadzona jest częściowo lub całkowicie w trybie zdalnym, przyjęto założenie o potrzebie wyposażenia gospodarstwa domowego w dodatkowe urządzenie, które może być wykorzystywane do nauki zdalnej w rodzinach wielodzietnych oraz dodatkowy pakiet usług internetowych – te wydatki zostały uwzględnione w koszyku zawierającym usługi z zakresu transportu i łączności.

W przypadku opieki przedszkolnej obserwuje się stały wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnych, podobnie jak i liczby dzieci objętych opieką przedszkolną w latach 2015-2019. Wpływ na to ma realizacja od 2011 r. programów „Maluch” oraz „Maluch+”, w ramach których wspierane jest powstawanie małych ośrodków wychowania przedszkolnego. Rozpowszechnia się również opieka żłobkowa.

Tabela 1. Opieka przedszkolna w latach 2015 - 2019

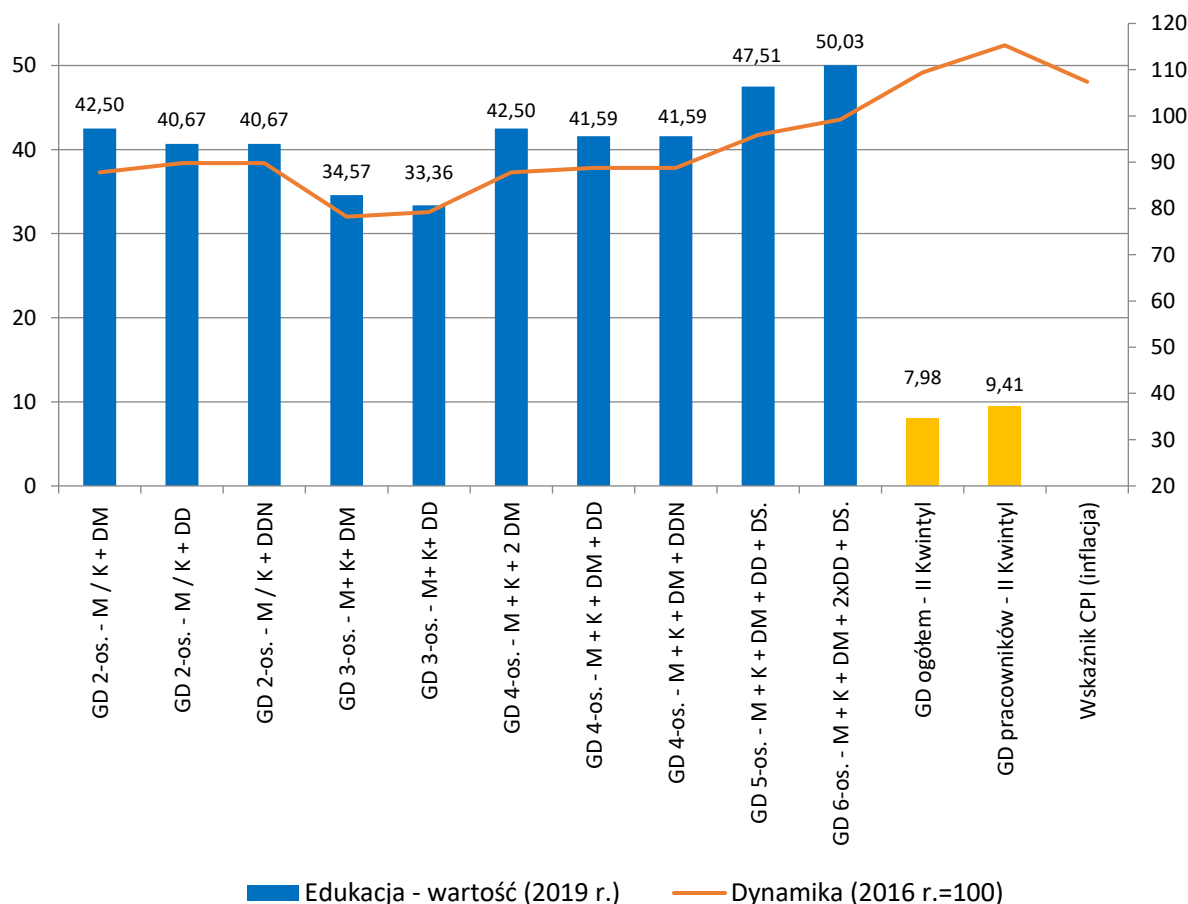
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Liczba placówek wychowania przedszkolnego	21 115	21 675	21 980	22 132
Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (w tys.)	1 140,6	1 299,1	1 361,2	1 392,5

Źródło: NIK (2019), Informacja o wynikach kontroli. Zapewnienie przez gminy opieki przedszkolnej.

Z drugiej strony, wskaźniki dostępności i korzystania z opieki przedszkolnej pozostają poniżej celów wyznaczonych w strategiach rozwojowych i są silnie zróżnicowane pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi oraz w przekroju wieku dzieci – odsetek dzieci uczęszczających do placówek opieki przedszkolnej w mieście był o ponad 16% wyższy w miastach aniżeli na wsiach w roku 2017/2018 (NIK 2019). Szczególnie widoczny jest niższy niż przeciętnie udział dzieci 3 i 4-letnich w opiece przedszkolnej na terenach wiejskich. Wynika to z niższej dostępności opieki, ale również z przedłużania okresu przebywania z dzieckiem w rodzinach wielopokoleniowych oraz z uwagi na urlopy rodzicielskie i dłuższe korzystanie z urlopów wychowawczych.

Przy obecnej weryfikacji koszyków zmieniono sposób szacowania wydatków związanych z edukacją osób dorosłych, kierując się z jednej strony informacjami o wzroście udziału osób w wieku aktywności zawodowej w różnego typu kursach zawodowych, ale też związanych z rozwojem osobistym czy korzystania z zajęć typu fitness, z drugiej zaś uwzględniając dane GUS o wysokości cen w przeliczeniu na godzinę za kursy zawodowe, językowe i inne kursy dla osób dorosłych.

Wykres 7. Wydatki na edukację w modelu WDR oraz ich dynamika na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (w zł, na osobę w rodzinie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Podobnie jak w poprzednich latach, przy porównaniu wysokości wydatków na edukację w odniesieniu do wydatków gospodarstw domowych z II kwintyla dochodowego kluczowe jest wskazanie, że w szacowaniu wartości koszyka dla WDR brane są pod uwagę przede wszystkim gospodarstwa z dziećmi, podczas gdy przeciętne wydatki w gospodarstwach II kwintyla liczone są dla wszystkich typów gospodarstw, bez względu na liczbę dzieci tudzież ich brak w gospodarstwie domowym. Należy również podkreślić, że wydatki na edukację wg danych Badań Budżetów Gospodarstw Domowych są znaczne silnie zróżnicowane w przekroju kwintyli aniżeli inne grupy wydatków – w porównaniach pomiędzy I a V kwintylem różnice są nawet 6-krotne. Wynika to z silnego uwarunkowania inwestycji w wykształcenie dzieci przynależnością do grupy społeczno-ekonomicznej i wysokością dochodów w rodzinie. Koszyk WDR z założenia zakłada maksymalizację dostępu do edukacji w gospodarstwach o relatywnie niskich dochodach.

Wartość koszyka WDR w zakresie zaspokojenia potrzeb edukacyjnych waha się od 33,4 zł w gospodarstwach z dzieckiem powyżej 18 roku życia do 50 zł w gospodarstwach wielodzietnych, z dzieckiem młodszym, dwojgiem dzieci w wieku od 7 do 18 lat i dzieckiem powyżej 18 roku życia.

Mimo zwyczajowo wyższego poziomu, dynamika wydatków na edukację w latach 2016-2019 jest niższa aniżeli od wydatków rzeczywistych, wynosząc od 79 do 99%. W tym okresie wydatki realne ogółu gospodarstw wzrosły o 109%, a wskaźnik CPI o 107%.

V. Ochrona zdrowia i higiena

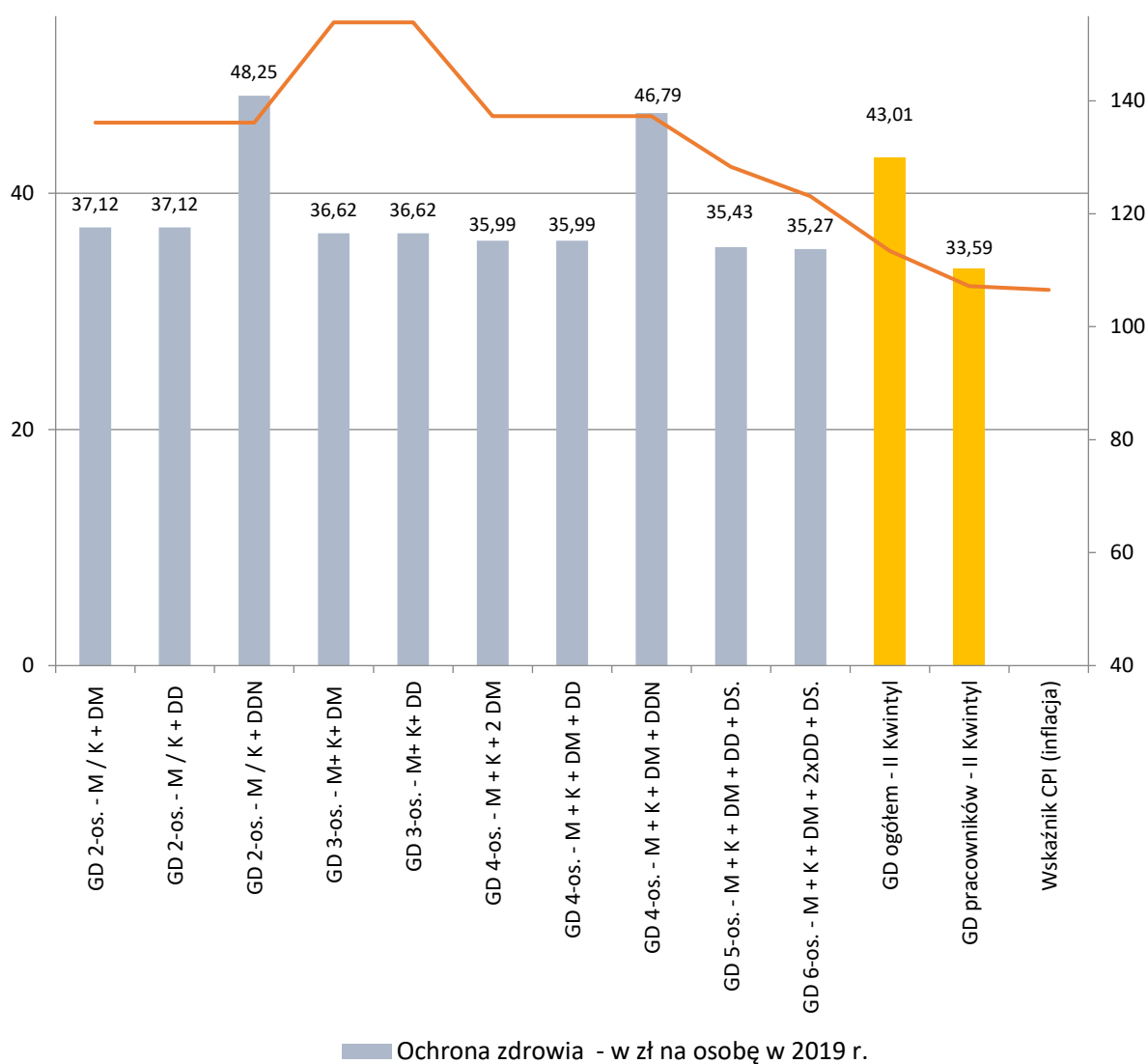
W porównaniu z poprzednim badaniem, zestaw towarów i usług w zakresie ochrony zdrowia dla Wsparcia Dochodowego Rodzin został zmodyfikowany w zakresie wpływu pandemii COVID-19 na zachowania zdrowotne i higieniczne.

Potrzeba udostępnienia infrastruktury szpitalnej dla pacjentów zakażonych wirusem SARS-CoV-2 spowodowała reorganizację opieki zdrowotnej, która w założeniu winna zapewniać jednakowy dostęp do opieki wszystkim grupom pacjentów, bez względu na schorzenie. W praktyce jednak, przy rosnącej liczbie zakażeń w trakcie kolejnych fal pandemii zaobserwowano problemy z dostępem do leczenia osób ze schorzeniami innymi niż COVID-19 w publicznych placówkach ochrony zdrowia (Rzecznik Praw Pacjenta 2020). W tej sytuacji często przyjmowana strategią była realizacja usług zdrowotnych, w szczególności usług specjalistycznych, odpłatnie, na rynku prywatnych usług zdrowotnych. Uznano więc za zasadne wprowadzenie do koszyka kosztów realizacji dodatkowych odpłatnych usług zdrowotnych dla każdej z grup wiekowych: 1 wizyty lekarskiej w roku, 1 wizyty stomatologicznej raz na dwa lata oraz badań ambulatoryjnych raz na trzy lata dla dzieci do 24 roku życia i raz na dwa lata dla osób dorosłych powyżej 25 roku życia. Dodatkowym

uzasadnieniem wprowadzonych zmian jest fakt, że sektor prywatny opieki zdrowotnej w ostatnich latach rozwija się bardzo szybko, stanowiąc uzupełnienie sektora publicznego. Wydatki prywatne stanowią ponad 28% całkowitych wydatków na opiekę zdrowotną w Polsce, z czego większość (71%) stanowią wydatki indywidualne ponoszone przez gospodarstwa domowe (GUS 2020).

Ceny dla większości leków i usług przyjęto ceny na podstawie notowań GUS dla 2019 r., a w przypadku braków dane te uzupełniono z obserwacji eksperckich w aptekach i sklepach zielarskich, w tym aptekach i sklepach internetowych. Utrzymano również założenie rezerwy finansowej dla artykułów farmaceutycznych i usług medycznych (35% wartości koszyka leków i 15% koszyka usług medycznych) na wypadek wystąpienia nagłych potrzeb zdrowotnych.

Wykres 8. Wydatki na zdrowie w koszykach WDR oraz ich dynamika na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (na osobę, w zł)

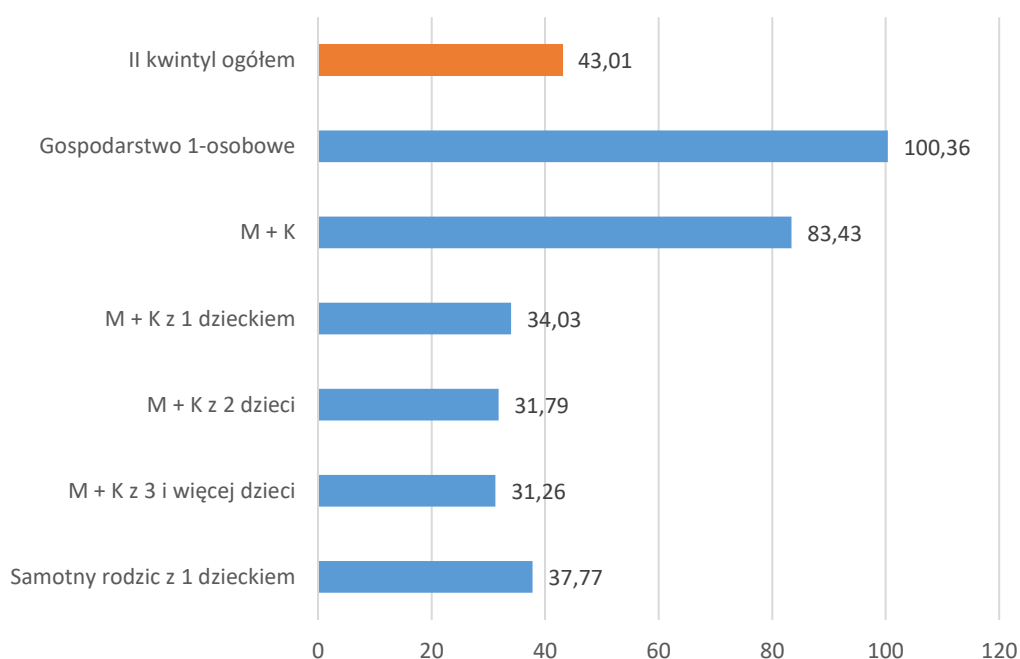
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

W efekcie wprowadzonych modyfikacji wartość koszyka WDR w obszarze zdrowia wzrosła o 53% w rodzinach z dzieckiem młodszym i dzieckiem dorastającym oraz 36-37% w pozostałych typach rodzin, w tym rodzinach z dzieckiem niepełnosprawnym. Dynamika wzrostu jest wyższa aniżeli dynamika wzrostu wydatków realnych w latach 2017-2019 (13%), jednakże antycypuje wydatki związane z pandemią i potrzebą zabezpieczenia odpowiednich środków higienicznych, które nie są uwzględnione w statystykach GUS odwołujących się do roku poprzedzającego wybuch epidemii.

Mimo znacznej dynamiki, wartość koszyka WDR na osobę w gospodarstwie w obszarze zdrowia jest dla większości typów gospodarstw domowych niższa aniżeli realne wydatki gospodarstw z II kwintyla (43,01 zł). Jedynie w gospodarstwach z dzieckiem niepełnosprawnym wydatki te są wyższe (48,25 zł i 46,79 zł). Szczegółowo, kwestiom potrzeb zdrowotnych w gospodarstwach z niepełnosprawnymi dziećmi poświęcony jest rozdział VIII.

Realne wydatki na zdrowie w gospodarstwie silnie zależą, co oczywiste, od sytuacji i potrzeb zdrowotnych osób wchodzących w jego skład oraz od składu rodziny. Z wyników BBGD wynika, że w każdym z kwintyli, dużo wyższe wydatki zdrowotne na osobę występują w gospodarstwach dwuosobowych bez dzieci i oraz w samotnych gospodarstwach domowych – częściej są to bowiem gospodarstwa osób starszych, których potrzeby zdrowotne w związku z pogarszającym się z wiekiem stanem zdrowia są znaczne (Wykres 9).

Wykres 9. Średnie wydatki na osobę w gospodarstwach domowych z II kwintyla na zdrowie w przekroju wybranych typów rodzin w 2019 r. (miesięcznie, w zł)

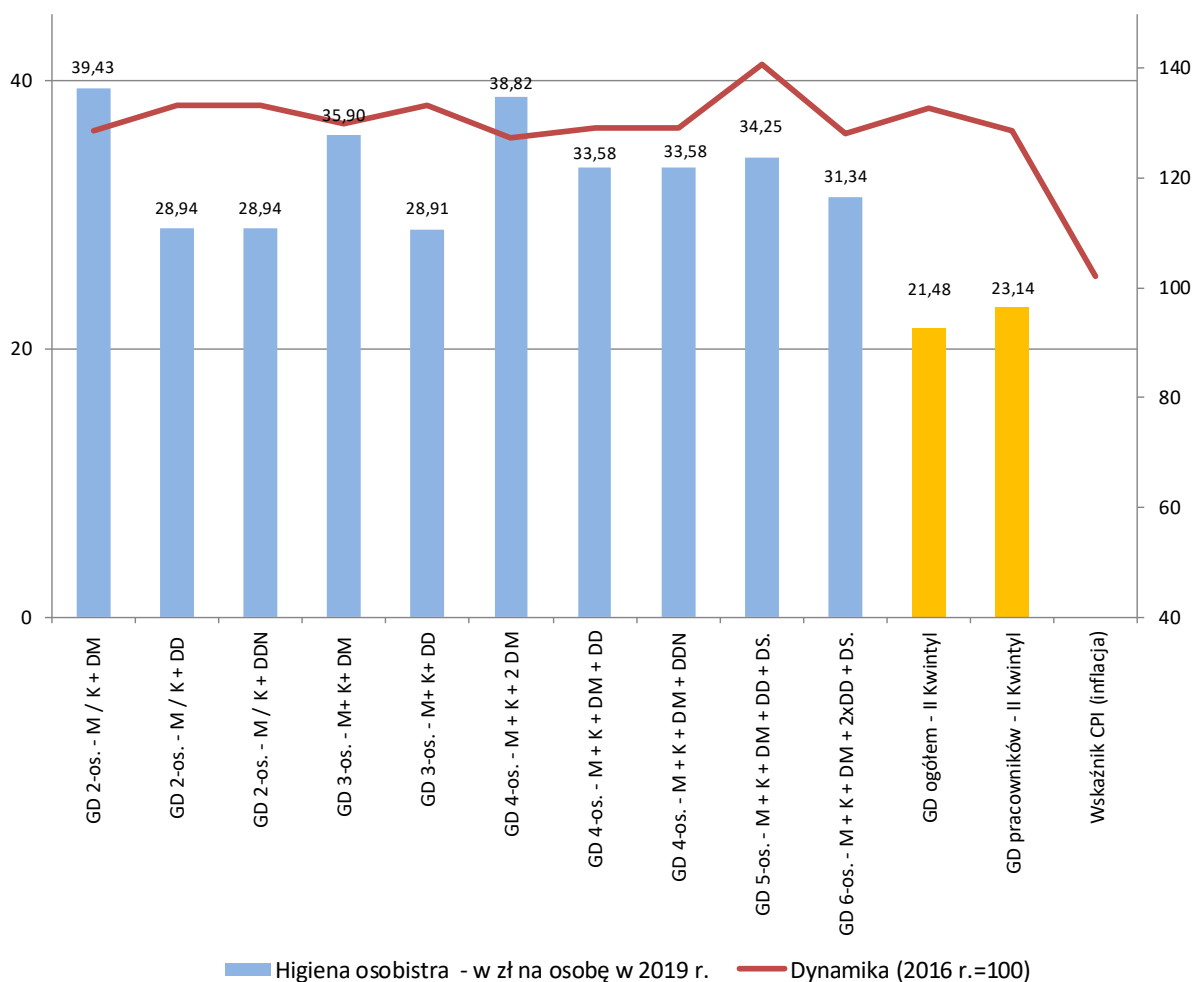

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych BBGD (GUS).

W przypadku higieny zmiany obejmowały wprowadzenie zasobów koszykowych do artykułów związanych z utrzymaniem odpowiednich warunków sanitarnych (płyn do dezynfekcji, maseczka ochronna wielokrotnego użytku) i zwiększeniem korzystania z wybranych środków czystości (mydło) w związku z pandemią COVID-19. Pozostałe artykuły w koszyku zostały utrzymane bez zmian. Aktualne ceny poszczególnych towarów zostały wprowadzone zgodnie z danymi cenowymi GUS za 2019 r., a w nielicznych przypadkach były szacowane metodą ekspercką na podstawie informacji ze sklepów internetowych. Wykres 10 przedstawia poziom tych wydatków w przekroju badanych typów rodzin.

Dynamika wzrostu wydatków w koszyku jest podobna do dynamiki wzrostu wydatków rzeczywistych. Natomiast wzrost wartości koszyka – podobnie jak w przypadku opieki zdrowotnej – wynika z antycypowanych potrzeb sanitarnych gospodarstwa domowego związanych z przeciwdziałaniem zakażeniem wirusa SARS-Co-V-2.

Wykres 10. Wydatki na higienę osobistą w koszykach WDR oraz ich dynamika na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (na osobę w rodzinie, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

VI. Transport i łączność

Źródłem danych o cenach usług transportu i łączności były, jak w latach poprzednich, szczegółowe notowania poziomów cen udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny. W przypadkach, gdy informacja taka nie była dostępna, korzystano z informacji zebranych we własnym zakresie. Dotyczyło to zwłaszcza oferty internetowej oraz abonamentowej telefonii stacjonarnej u dominującego na rynku operatora.

Założenia metodologiczne w koszyku odnośnie transportu pozostały praktycznie niezmienione. Przyjęte dotychczas założenia co do rozwoju oferty i polityki obszaru transportu publicznego okazały się słuszne, a rozwiązania – mimo obecnego okresu pandemii – trwałe. W dalszym ciągu widać zatem poszerzanie zasięgu tzw. pierwszej strefy wokół wielkich miast oraz rozwój połączeń strefowych w obszarze ich aglomeracji (co umożliwia przejazd wieloma środkami transportu na zintegrowanym bilecie).

Przy badaniu prognozy Wsparcia Dochodowego Rodzin utrzymano ofertę przejazdu pociągiem dalekobieżnym pospiesznym – przy coraz bardziej zróżnicowanej ofercie przyjęto tu korzystanie z usług przewoźnika IC w zakresie usługi TLK. Utrzymano, iż co najmniej jedna osoba dorosła korzysta z komunikacji miejskiej w sposób regularny. W mocy pozostaje założenie racjonalizowanie kosztów i przyjęto korzystanie z biletów kwartalnych (ponieważ oferty biletów półrocznych i rocznych wciąż nie mają charakteru powszechnego) oraz że druga osoba korzysta z komunikacji bardziej sporadycznie.

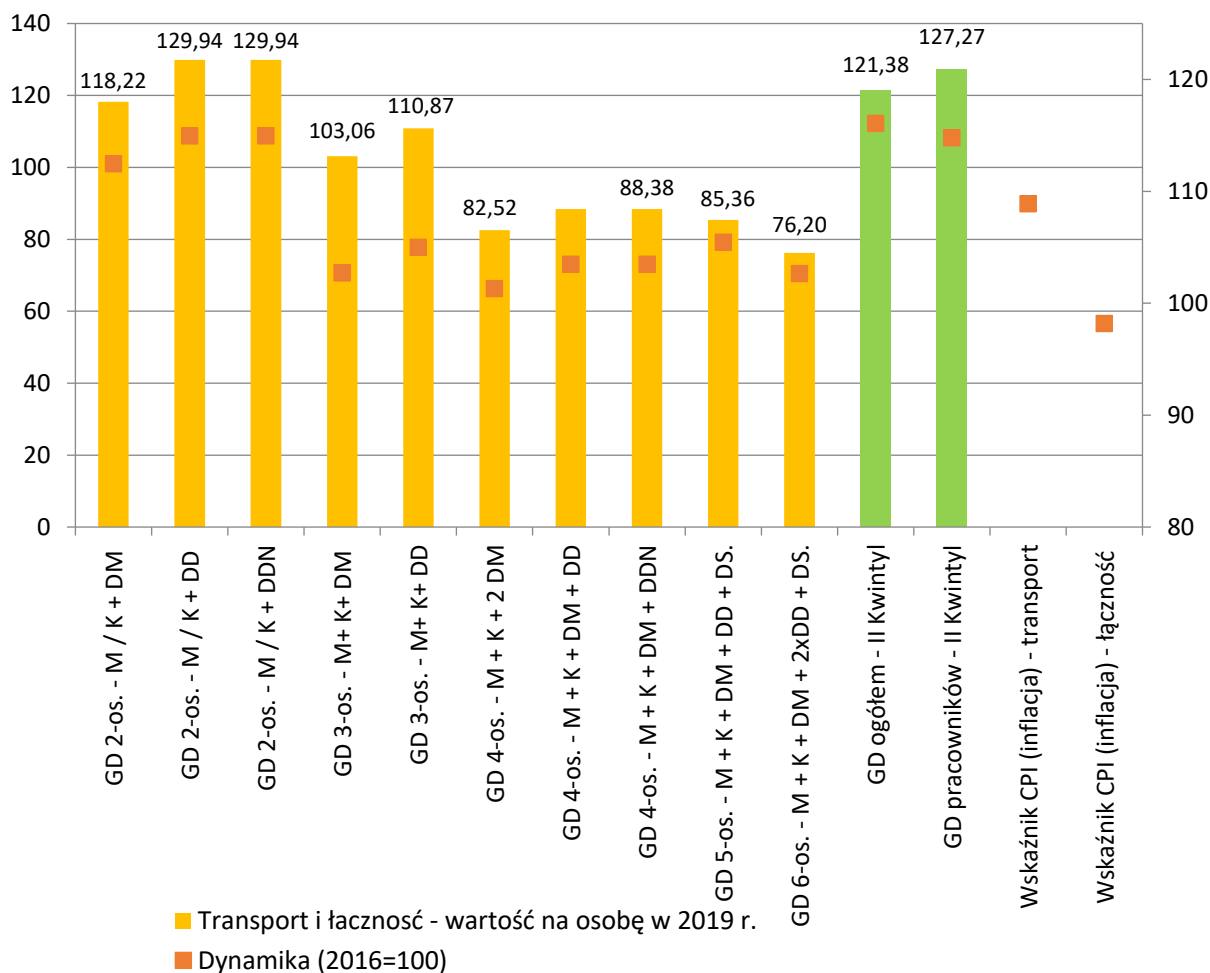
Założono także pewną mobilność i związane z tym wydatki dla dziecka starszego oraz dorastającego. W przypadku dziecka młodszego przyjęto, iż w większości przypadków korzysta ono z komunikacji za darmo. Pozostaje w mocy główne założenie, iż korzystanie z komunikacji jest związane przede wszystkim z aktywnością zawodową (dojazd do pracy), sprawami urzędowymi oraz edukacją (dojazd do szkoły, zwłaszcza w przypadku średniego i wyższego szczebla edukacji). Podobnie jak w poprzednim badaniu (Kurowski 2018), nie uwzględnia się posiadania przez niskodochodowe gospodarstwa domowe używanego samochodu. Jest to, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach, prawdopodobnie coraz częściej wykorzystywany środek transportu.

W obecnym koszyku dotyczącym łączności utrzymano zmiany, które wprowadzono w poprzednich edycjach badań (Broda-Wysocki 2015, Kurowski 2018). Zrezygnowano wówczas z szacowania kosztów usług, które praktycznie zniknęły z rynku.¹⁰ Wydatki te są reprezentowane poprzez uwzględnienie dla osoby dorosłej telefonu komórkowego. Przyjęto zakup taniego aparatu (poza siecią operatorską) oraz korzystanie z abonamentu zapewniającego

¹⁰ W dużym stopniu zrezygnowano z uwzględniania wydatków na kartki pocztowe oraz znaczki pocztowe. Zrezygnowano wówczas również z tzw. karty telefonicznej do ulicznych automatów telefonicznych.

tanie połączenia bez limitu oraz 15 GB limit dostępu do Internetu w pełnej szybkości.¹¹ Wprowadzono również opłatę związaną z dostępem do Internetu stacjonarnego (i wi-fi).¹²

Wykres 11. Wydatki na transport i łączność w koszykach WDR oraz ich dynamika na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (na osobę w rodzinie, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Do wyposażenia gospodarstwa domowego wprowadzono niedrogi laptop (zapewniający dostęp do internetu, komunikatorów, spraw służbowych, ale bez zaawansowanej konfiguracji graficznej w cenie ok. 2 000 zł). Na potrzeby dzieci w wieku szkolnym (DD) oraz młodzieży korzystającej z edukacji (DS.) wprowadzono tablet (wartość ok 50% ceny komputera). Wraz ze sprzętem wprowadzono pewną wartość związaną z korzystaniem z niego (zwłaszcza

¹¹ Taką usługę oferuje dominujący operator za 55 zł tzw. Plan mobilny 55 (więcej na <https://www.orange.pl/abonament/abonament-komorkowy>).

¹² Taka usługa to wydatek rządu 59,98 zł miesięcznie u dominującego operatora na rynku. Więcej na https://oferty.orange.pl/swiatlowod2/?gclid=Cj0KCQjwi7yCBhDJARIsAMWFScOLwK07y6NAEr4Ygf4XLbyQIOjhrQ4fCqAKVZBVWJsOV5wHdp6_BsaAiNMEALw_wcB

w zakresie przesyłu danych internetowych). Sprzęt ten przypisany został tylko do dzieci i młodzieży, tzn. w gospodarstwach domowych z małym dzieckiem lub dziećmi (DM) pozycja ta nie jest uwzględniana.

Tak skorygowany koszyk dla transportu i łączności, wyceniony dla warunków w 2019 r. wykazał zróżnicowaną dynamikę (zależnie od typu gospodarstwa domowego widoczne są jej spadki lub wzrosty) w stosunku do wyników sprzed trzech lat. W analogicznym okresie wskaźnik CPI dla transportu wzrósł o niecałe 10%, dla łączności zaś zmalał o ok 3%. Wartości koszyków są porównywalne do wydatków II kwintyla, będącego punktem odniesienia, a którego dynamika wykazuje wyższe wartości niż dynamika WDR (co jest prawdopodobnie efektem działania programu 500+).

Podobnie jak w latach ubiegłych, konstrukcja oraz wartość koszyków, zarówno w sferze transportu, jak i łączności, jest modelowo zbliżona raczej do obszarów miejskich i wielkomiejskich (aglomeracyjnych) niż wiejskich. Zakłada się bowiem istnienie odpowiedniej infrastruktury i sieci transportu publicznego (z odpowiednią gęstością i taktem czasowym siatki połączeń) oraz dostępną i na odpowiednim poziomie jakość łączności (np. dostęp do Internetu przez telefon komórkowy o odpowiedniej szybkości transferu danych itp.). Obszary wiejskie charakteryzują się gorszą infrastrukturą transportu publicznego lub dominacją prywatnych przewoźników (co oznacza często brak uwzględniania zniżek ustawowych lub wynikających z polityki samorządowej) oraz gorszej jakości infrastrukturą telekomunikacyjną.

VII. Kultura i rekreacja

Informacje na temat cen towarów i usług z zakresu kultury i rekreacji pochodzą głównie z notowań cen z 2019 r., prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny.

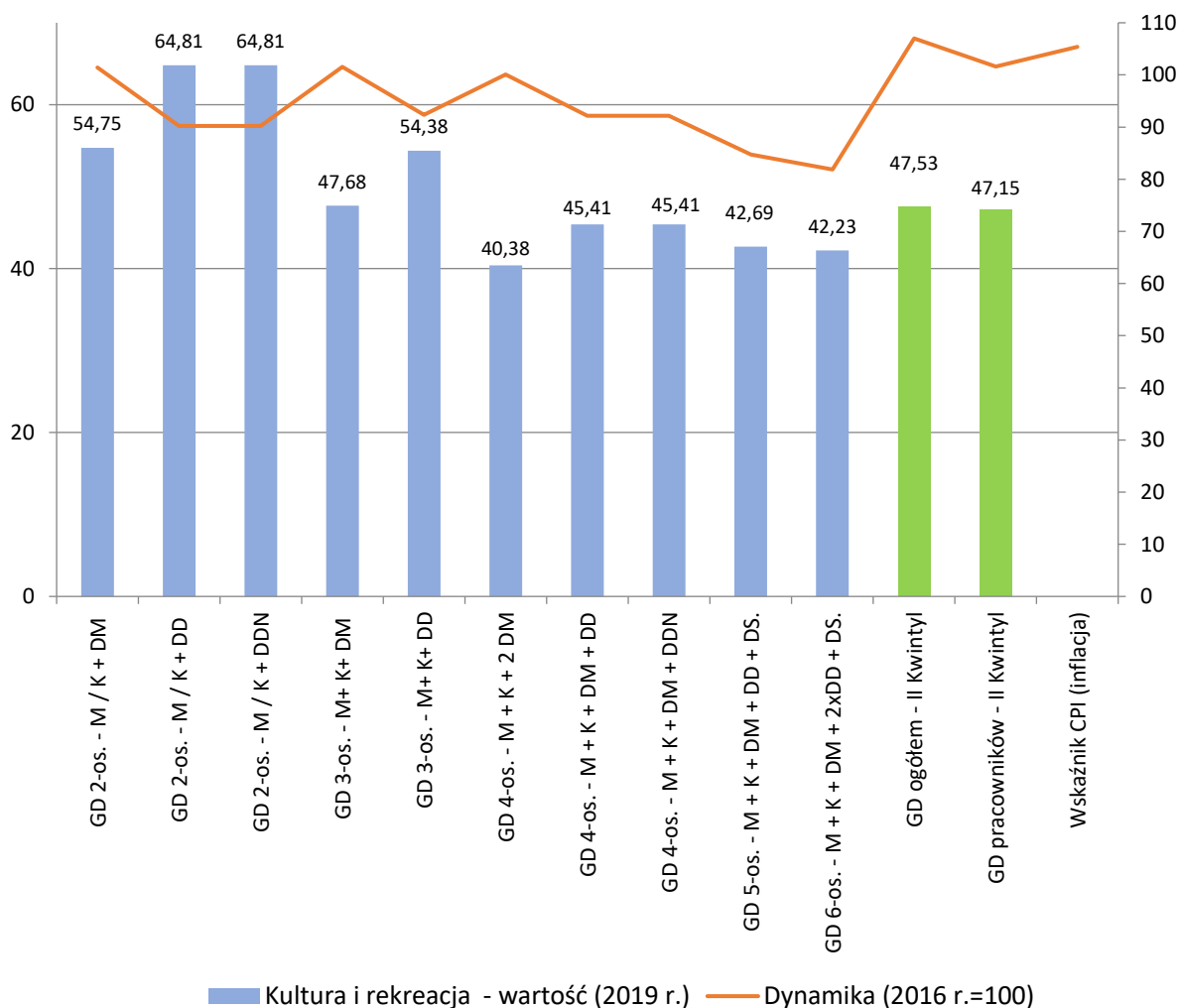
W porównaniu poprzednim badaniem (Kurowski 2018), koszyk WDR w obszarze kultury został nieznacznie przebudowany poprzez przesunięcie wszystkich artykułów związanych z wyposażeniem szkolnym (np. zbiorów zadań) do koszyka edukacji. Pozostałe artykuły nie podlegały zmianom.

Utrzymane zostały założenia dotyczące norm korzystania z niektórych kategorii artykułów (np. zmniejszono o połowę ilość nabywanych tygodników, przyjmując, że wiele treści jest dziś pozyskiwana przez Internet).

W zakresie sportu i rekreacji, oferta towarów i usług wydatnie poszerzyła się, a konkurencja tego typu asortymentu jest duża. Liczne na rynku sklepy sportowe oraz internetowe oferują dobry sprzęt rekreacyjny lub sportowy po stosunkowo przystępnych cenach. Zakładamy, że z tych możliwości korzystają uboższe gospodarstwa domowe przy oszczędniejszym gospodarowaniu środkami. Znalazło to odzwierciedlenie w przystępnych cenach dobrych jakościowo np. rowerów czy sanek.

Utrzymano również, że rodziny z dziećmi korzystają z wyjazdów wypoczynkowych, w tym wyjazdów na zielone szkoły, obozy i kolonie, korzystając z przysługującym rodzinom ubogim i rodzinom wielodzietnym zniżek (np. dotacji z urzędów gmin i PCPR oraz uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny).

Wykres 12. Wartość i dynamika koszyków WDR na kulturę i rekreację na tle wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (na osobę w rodzinie, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Przeciętna wartość wydatków w obszarze kultury, sportu i rekreacji jest zbliżona do przeciętnych rzeczywistych wydatków gospodarstw II kwintyla na podobne cele. Jednocześnie dynamika wartości koszyka jest nieznacznie spadkowa w stosunku do poprzednich szacunków (za 2016 r.), głównie z uwagi na dokonaną korektę składu koszyka i przesunięcia pomiędzy koszykami kultury i edukacji.

VIII. Niepełnosprawność

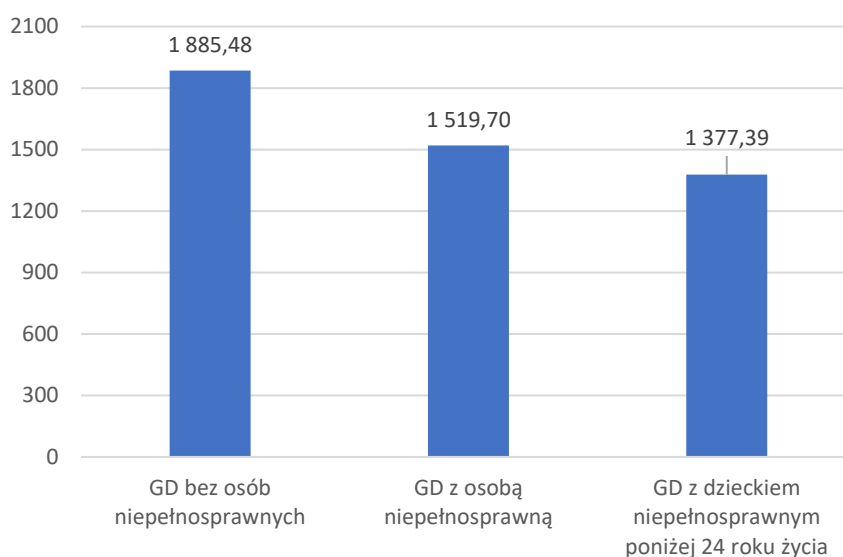
W publikowanej statystyce publicznej dostępnych jest stosunkowo niewiele informacji o gospodarstwach domowych z dzieckiem niepełnosprawnym. Szacunki dotyczące sytuacji gospodarstw domowych z dzieckiem niepełnosprawnym oparte są na danych publikowanych oraz obliczeniach własnych na podstawie danych jednostkowych z Badań Budżetów Gospodarstw Domowych GUS. Informacje publikowane dotyczą – podobnie jak w raportach za poprzednie lata – gospodarstwach domowych z osobą niepełnosprawną. Jest to kategoria jest znacznie szersza, obejmując zarówno dzieci jak i niepełnosprawne osoby dorosłe. Uzupełniająco, dokonano szacunku dochodów i wydatków w gospodarstwach domowych z niepełnosprawnym dzieckiem do 24 roku życia. Należy przyjąć, że zarówno potrzeby, jak i zachowania konsumenckie w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi są podobne.

Należy podkreślić, że ocena sytuacji gospodarstw z osobami (w tym dziećmi) niepełnosprawnymi jest o tyle trudna, że nie ma jednej obowiązującej definicji niepełnosprawności. Wynika o z jednej strony rozwiązań przyjętych w badaniach statystycznych, w tym badaniach budżetów gospodarstw domowych, w których stosuje się terminy niepełnosprawności biologicznej i prawnej, z drugiej natomiast z funkcjonowania równoległego orzecznictwa ZUS o niezdolności do pracy, orzecznictwa o niepełnosprawności prowadzonego przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności oraz orzecznictwa o niezdolności do samodzielnej egzystencji prowadzonego przez ZUS (kategoria wprowadzona w 2019 r.). Powoduje to, że zależnie od źródła danych, szacowanie liczby osób niepełnosprawnych, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, jest odmienne.

Dostępne z Badań Budżetów Gospodarstw Domowych GUS przeprowadzonych w 2019 r. wskazują, że przeciętne dochody w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi są o 19% niższe aniżeli w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych. Podobną relację dochodów zaobserwowano przy poprzedniej ocenie wsparcia dochodowego rodzin na podstawie danych GUS za 2016 r. Dochody w gospodarstwach z niepełnosprawnymi dziećmi są jeszcze niższe, bo aż o 26% w porównaniu z gospodarstwami bez osób niepełnosprawnych.

Na sytuację dochodową rodzin z osobami niepełnosprawnymi, w tym z niepełnosprawnymi dziećmi, wpływa możliwość otrzymania świadczeń z uwagi na potrzeby opiekuńcze oraz możliwość pogodzenia pracy zarobkowej z opieką nad osobą z niepełnosprawnościami. Relatywnej poprawie sytuacji dochodowej rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi sprzyjało wprowadzenie w 2013 r. świadczenia pielęgnacyjnego, przeznaczonego dla opiekunów (rodziców) dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, którzy w związku z obowiązkami opiekuńczymi musieli zrezygnować lub nie są w stanie podjąć zatrudnienia. Wysokość tego świadczenia jest rokrocznie podnoszona, a kwota świadczenia jest zbliżona do wysokości płacy minimalnej netto. W przypadku rodzin z dziećmi, w tym z dzieckiem niepełnosprawnym, dodatkowym źródłem dochodów jest również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+.

Wykres 13. Poziom przeciętnych miesięcznych dochodów na osobę w gospodarstwach domowych bez osób niepełnosprawnych, z osobami niepełnosprawnymi oraz niepełnosprawnymi dziećmi do 24 roku życia w 2019 r.

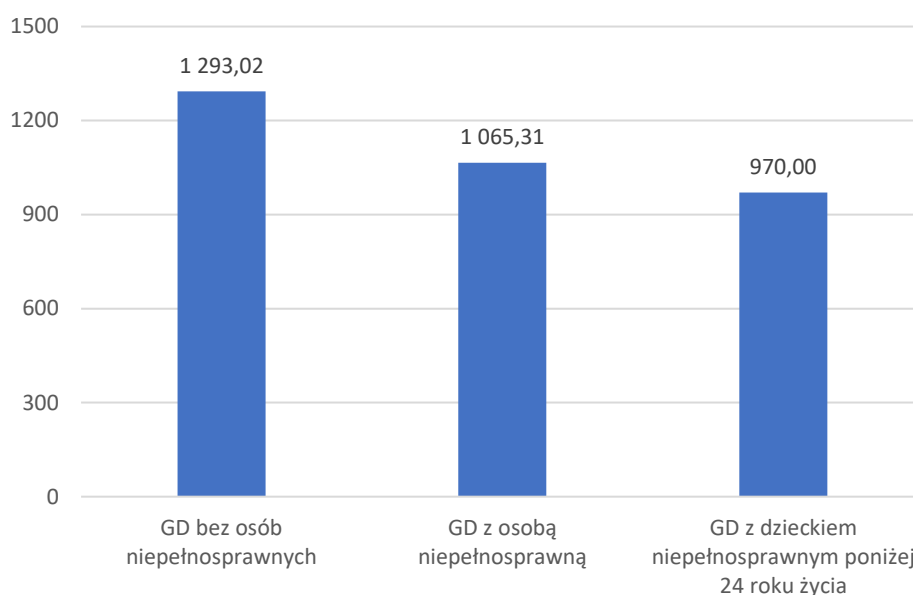

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD

Podobnie jak w przypadku dochodów, również wydatki w rodzinach z osobami, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami są niższe aniżeli w rodzinach bez osób niepełnosprawnych. Przeciętne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych bez osób niepełnosprawnych wynosiły w 2019 r. 1 292 zł, w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi 1 065 zł, a w gospodarstwach z niepełnosprawnymi dziećmi 970 zł. Różnica pomiędzy gospodarstwami z niepełnosprawnymi dziećmi a gospodarstwami bez osób niepełnosprawnych sięgała więc 25%.

Struktura wydatków w gospodarstwa z osobami niepełnosprawnymi różni się od struktury wydatków w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych. Wydatki w kategorii „zdrowie” są wyższe w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi przeciętnie o ok. 15,9%, a niższe w pozostałych kategoriach. Podobną relację obserwowaliśmy przy poprzedniej weryfikacji koszyka wsparcia dochodowego rodzin (w 2016 r.). Może to wskazywać na fakt ograniczania realizacji potrzeb innych niż zdrowotne na rzecz możliwości zwiększonego wydatkowania na ochronę zdrowia osoby niepełnosprawnej. Jednocześnie nie obserwujemy podobnej sytuacji w gospodarstwach z niepełnosprawnymi dziećmi, gdzie wydatki we wszystkich grupach towarów są znacznie niższe aniżeli w gospodarstwach bez osoby niepełnosprawnej, co może wynikać z gorszej sytuacji finansowej gospodarstw z niepełnosprawnymi dziećmi.

Wykres 14. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę gospodarstwach domowych bez osób niepełnosprawnych, z osobami niepełnosprawnymi oraz z niepełnosprawnymi dziećmi do 24 roku życia (2019 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD

W związku z tym, że sytuacja dochodowa rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością jest znacznie gorsza aniżeli przeciętnie w populacji, a w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi obserwujemy zwiększone wydatki na zdrowie, proponuje się utrzymanie podwyższonej o 30% kwoty przeznaczonej dla tych gospodarstw na wydatki związane z ochroną zdrowia i utrzymanie wydatków w innych segmentach na stałym poziomie, bez ich zwiększania.¹³ Ustalając poziom podniesienia o 30% wzięto po uwagę fakt, że potrzeby zdrowotne dzieci niepełnosprawnych są wyższe niż potrzeby osób dorosłych z uwagi na istotną w okresie rozwoju i niejednokrotnie podejmowaną na odpłatnym, prywatnym rynku usług medycznych rehabilitację.

Innymi słowy, dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym wydatki w standardzie WDR pozostają w przypadku wszystkich potrzeb za wyjątkiem ochrony zdrowia takie same (niezmienione) jak w pozostałych rodzinach, natomiast w kategorii zdrowie kwota wydatków na ochronę zdrowia zostaje podwyższona o 30%. Poniższa tabela prezentuje porównanie wydatków w różnych typach gospodarstw domowych, w tym gospodarstwach domowych z dzieckiem niepełnosprawnym, w których wydatki na ochronę zdrowia zostały zwiększone.

¹³ Proponuje się utrzymanie wydatków na stałym poziomie także w tych pozycjach, w których potencjalnie można ekspercko zaobserwować różne formy wsparcia gospodarstw domowych (np. dojazd dzieci do szkoły, wsparcie dla rehabilitacji i wypoczynku przy użyciu środków ze zbiorów publicznych lub dedykowanych odpisów od podatku dochodowego – tzw. 1% np. ze wskazaniem na konkretną organizację ogólnopolską lub lokalną w danej gminie). Działania takie bowiem – mimo iż są widoczne - nie mają charakteru powszechnego i systemowego.

Tabela 2. Przeciętne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych bez osób niepełnosprawnych, z osobą niepełnosprawną i z niepełnosprawnym dzieckiem do 24 roku życia, główne grupy wydatków rzeczywistych w 2019 r.

	GD bez osób niepełnosprawnych	GD z osobą niepełnosprawną	GD z dzieckiem niepełnosprawnym poniżej 24 roku życia
Wydatki ogółem, w tym:	1 293,02	1 065,31	970,00
1. Żywność	317,77	298,91	258,17
2. Napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe	32,41	28,57	19,58
3. Odzież i obuwie	64,1	44,41	57,02
- użytkowanie mieszkania	230,88	198,09	156,24
- wyposażenie mieszkania	73,48	57,51	54,60
4. Zdrowie	62,49	72,46	53,75
5. Transport	127,68	93,18	94,07
6. Łączność	56,54	49,35	47,85
7. Rekreacja i kultura	88,38	56,07	65,10
8. Edukacja	b.d.	7,94	16,18
9. Restauracje i hotele	66,36	39,02	48,52
10. Pozostałe wydatki na towary i usługi	80,64	63,44	70,72

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD

Uwaga: wydatki w poszczególnych kategoriach towarów i usług różnią się od wydatków prezentowanych w szacunkach WDR ze względu na zawartość koszyka usług. GD – gospodarstwa domowe.

Tabela 3. Porównanie wydatków WDR dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym i bez dziecka niepełnosprawnego (miesięcznie w zł, na gospodarstwo, w 2019 r.)

Typy i symbol gospodarstwa domowego		2-osobowe (M+K)/2+ DD	2-osobowe (M+K)/2+ DDN	4-osobowe M+K+ DM+DD	4-osobowe M+K+ DM+DDN
1.	Żywność	694,98	694,98	1 299,11	1 299,11
2.	Mieszkanie	481,30	481,30	827,04	827,04
	- utrzymanie mieszkania	381,16	381,16	688,74	688,74
	- wyposażenie	100,14	100,14	138,29	138,29
3.	Odzież i obuwie	90,10	90,10	178,81	178,81
4.	Edukacja	81,35	81,35	166,34	166,34
5.	Ochrona zdrowia	74,23	96,50	143,95	187,14
6.	Transport i łączność	259,88	259,88	353,51	353,51
7.	Kultura i rekreacja	129,62	129,62	181,65	181,65
8.	Higiena osobista	57,89	57,89	134,30	134,30
9.	Łącznie WDR	1 869,34	1 891,61	3 284,71	3 327,90
10.	WDR na 1 osobę	934,67	945,80	821,18	831,98

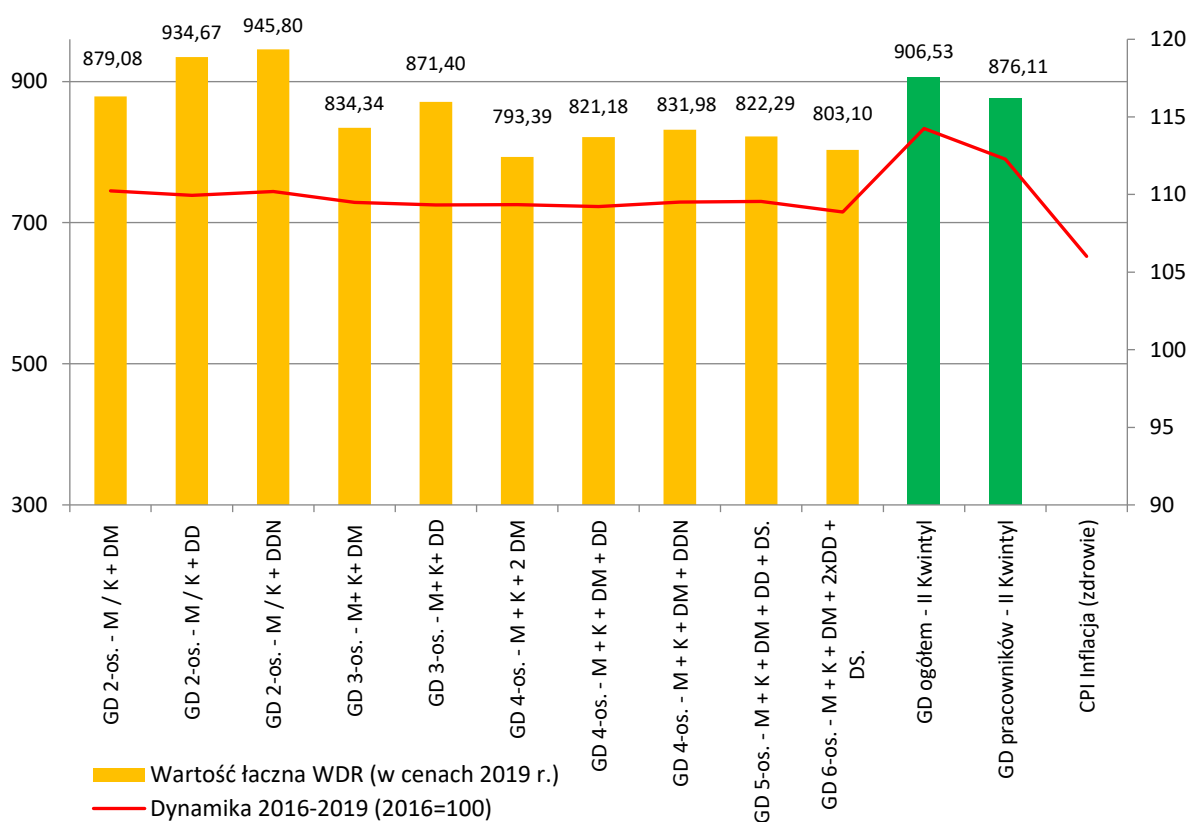
Źródło: IPiSS

W efekcie, łączna wartość koszyka WDR dla samotnych rodziców z dzieckiem niepełnosprawnym jest wyższa o 22,27 zł ogólnych wydatków na gospodarstwo (w relacji do wartości WDR dla samotnych rodziców z dzieckiem bez niepełnosprawności). Na osobę w gospodarstwie daje to 11,13 zł więcej. W przypadku gospodarstw 4-osobowych różnica w ogólnych wydatkach WDR dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym wynosi miesięcznie 43,19 zł na gospodarstwo (10,80 zł na osobę).

IX. Podsumowanie: Próg WDR w cenach z 2019 r.

Wartości łączne Wsparcia Dochodowego Rodzin, z wyszczególnieniem grup potrzeb, ilustruje Wykres 15.¹⁴ W relacji do rzeczywistych wydatków gospodarstw domowych ogółem z II, do wartości WDR najbardziej zbliżonych należą gospodarstwa samotnego rodzica z dzieckiem młodszym i dorastającym oraz rodziców z dzieckiem dorastającym. Progi WDR są wyższe w gospodarstwach samotnych rodziców z dziećmi. W pozostałych przypadkach zwłaszcza w rodzinach z większą ilością dzieci, wartości WDR na osobę są niższe i bardziej zbliżone do wydatków gospodarstw pracowniczych z II kwintyla.¹⁵

Wykres 15. Wartość oraz dynamika WDR i wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r.
(na osobę w gospodarstwie, miesięcznie)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

W porównaniu z poprzednim badaniem sprzed trzech lat, nowe wartości Wsparcia Dochodowego Rodzin w cenach z 2019 r. rosną od 8,9% w rodzinie z czwórką dzieci do 10,2% w rodzinach

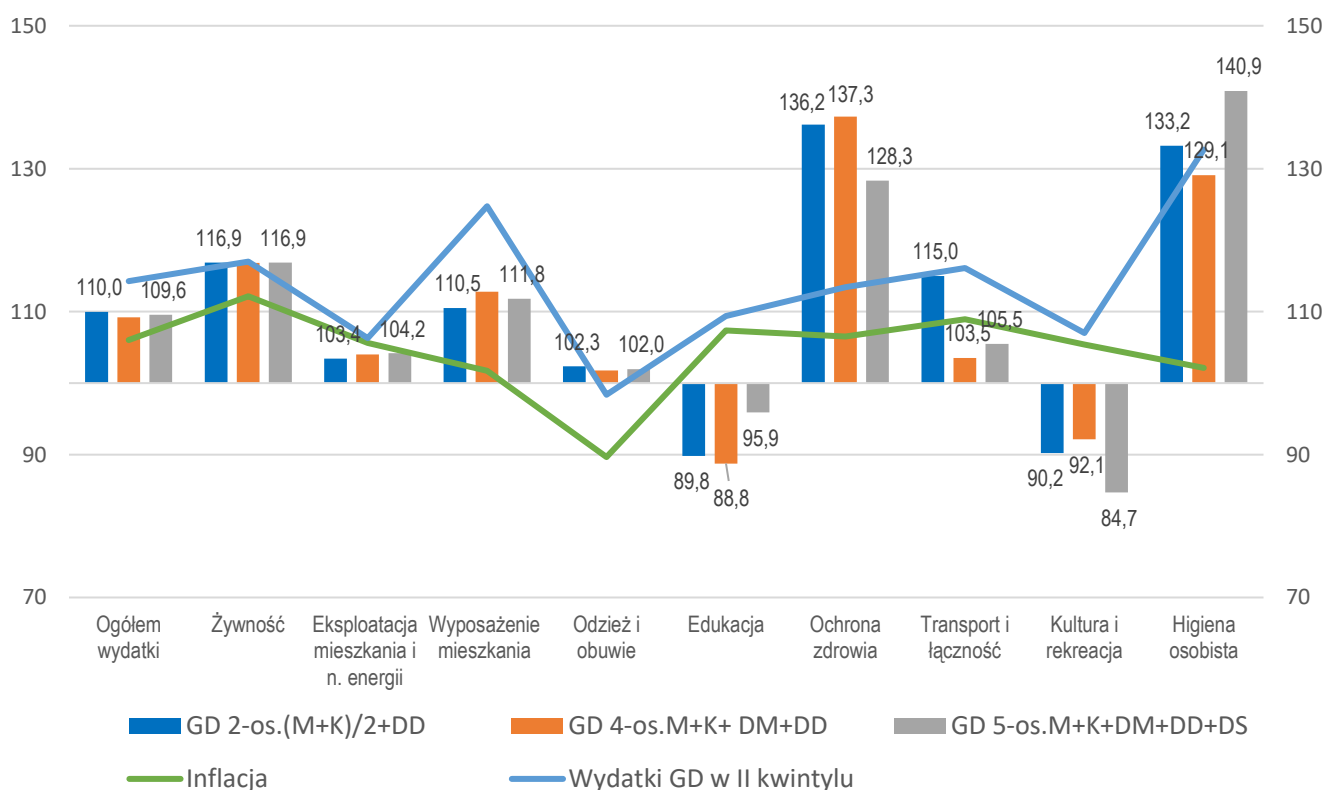
¹⁴ Szczegółowe wartości koszyków są zawarte w Tabelach w Aneksie.

¹⁵ Tendencje te są zbieżne z relacjami obserwowanymi w rzeczywistości. Z danych za 2019 r. wynika, że w II kwintylu wydatki na osobę w gospodarstwie dla samotnych rodziców z dziećmi na utrzymaniu były wyższe od przeciętnych w II kwintylu o 14%. Wydatki rodzin z 1 dzieckiem były wyższe o 12% od przeciętnych dla wszystkich gospodarstw w II kwintylu. Zaś dla rodziców z dwójką oraz trójkiem i więcej dzieci, wielkość ta była na poziomie przeciętnym lub nieco niższym – wydatki te stanowiły odpowiednio 99 i 95% wartości średniej w II kwintylu.

samotnych rodziców. Ten wzrost następuje z jednej strony przy wyższym wzroście wydatków gospodarstw domowych z II kwintyla (14,3% gospodarstwa domowe ogółem, 12,3% gospodarstwa pracownicze), a z drugiej - przy inflacji w skali 6%.

Która z grup potrzeb najbardziej wpłynęła na wzrost wartości WDR? Z jednej strony widzimy blisko 17% wzrostu cen za żywność oraz wzrost kosztów użytkowania mieszkania w skali 3 - 4% (por. Wykres 16). Wzrost w obu tych grupach, które są największe najbardziej wpłynął na wzrost wartości WDR. Z analizy potrzeb w ochronie zdrowia wiemy, że w wydatkach tych jest duża dynamika wzrostu, a dzieje się tak, by w tak wrażliwej dziedzinie nieco zbliżyć się do poziomu z II kwintyla, tym bardziej w czasach pandemii. Z kolei wysoka dynamika wydatków na higienę osobistą odpowiada wskaźnikowi CPI w tej grupie. Z kolei wydatkach na edukację oraz kulturę i rekreację nastąpiły spadki wartości (Wykres 16).

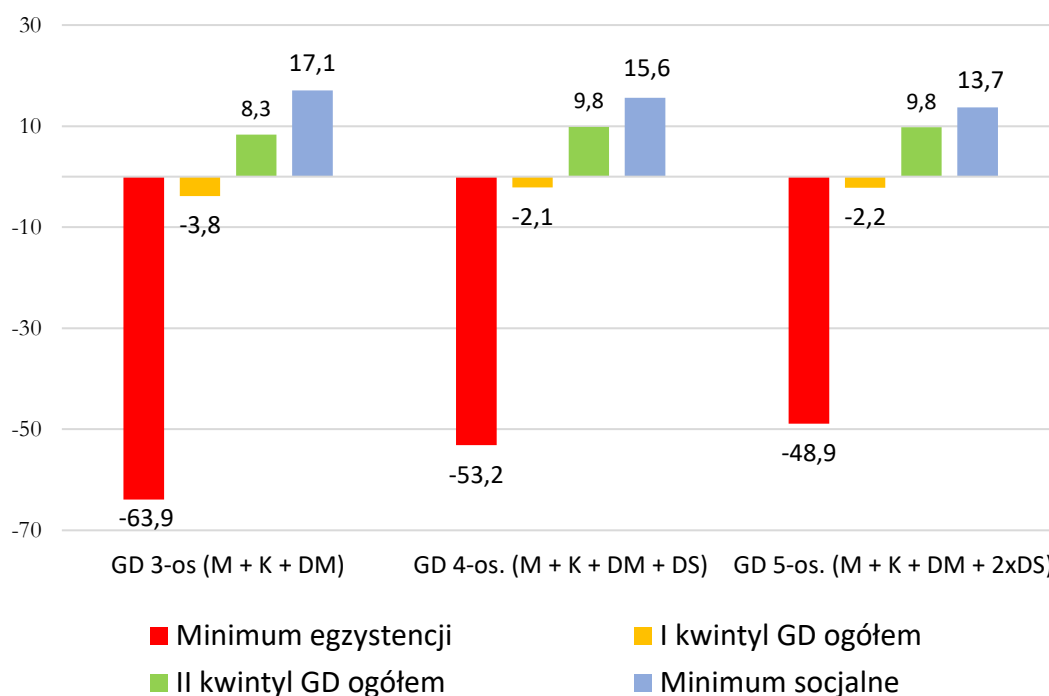
Wykres 16. Dynamika wartości WDR w wybranych gospodarstwach domowych na tle inflacji oraz dynamiki rzeczywistych wydatków z II kwintyla w latach 2016-2019 (2016=100)

Warto wreszcie rzucić okiem na wartości WDR w relacji do innych linii ubóstwa (minimum egzystencji) czy niedostatku (minimum socjalne) oraz do wydatków w niezamożnych gospodarstwach domowych z I oraz II kwintyla rozkładu dochodów (Wykres 17). W 2019 r. minimum egzystencji jest niższe od WDR o 49% w przypadku rodziny 5-osobowej, a o 64% dla rodziny z 1 dzieckiem. To dobra wiadomość z punktu widzenia wyprowadzania rodzin z dziećmi ze skrajnego ubóstwa.

Gdy chodzi o relację WDR do wydatków gospodarstw z II kwintyla, we wcześniejszych badaniach linie WDR były od nich istotnie wyższe. Obecnie, wydatki gospodarstw z II kwintyla są wyższe od progów WDR od 8 do 10%. Wartości minimum socjalnego są wyższe o ok 14 – 17%.

Wykres 17. Minimum egzystencji, minimum socjalne oraz wydatki z I oraz II kwintyla w relacji do wartości WDR w 2019 r. w wybranych typach gospodarstw (WDR= 0,0 p. proc.)

Źródło: Opracowanie własne.

W niniejszym badaniu, wartości nominalne oszacowanych progów WDR często porównywano z rzeczywistymi wydatkami niezamożnych gospodarstw (z II kwintyla) oraz ze wskaźnikami inflacji. Zilustrujmy ten proces sięgając do czterech poprzednich badań (w cenach za 2007, 2010, 2013 oraz 2016 r.), dodatkowo porównując z podjętymi decyzjami co do stosowanego kryterium dostępu do świadczeń rodzinnych.

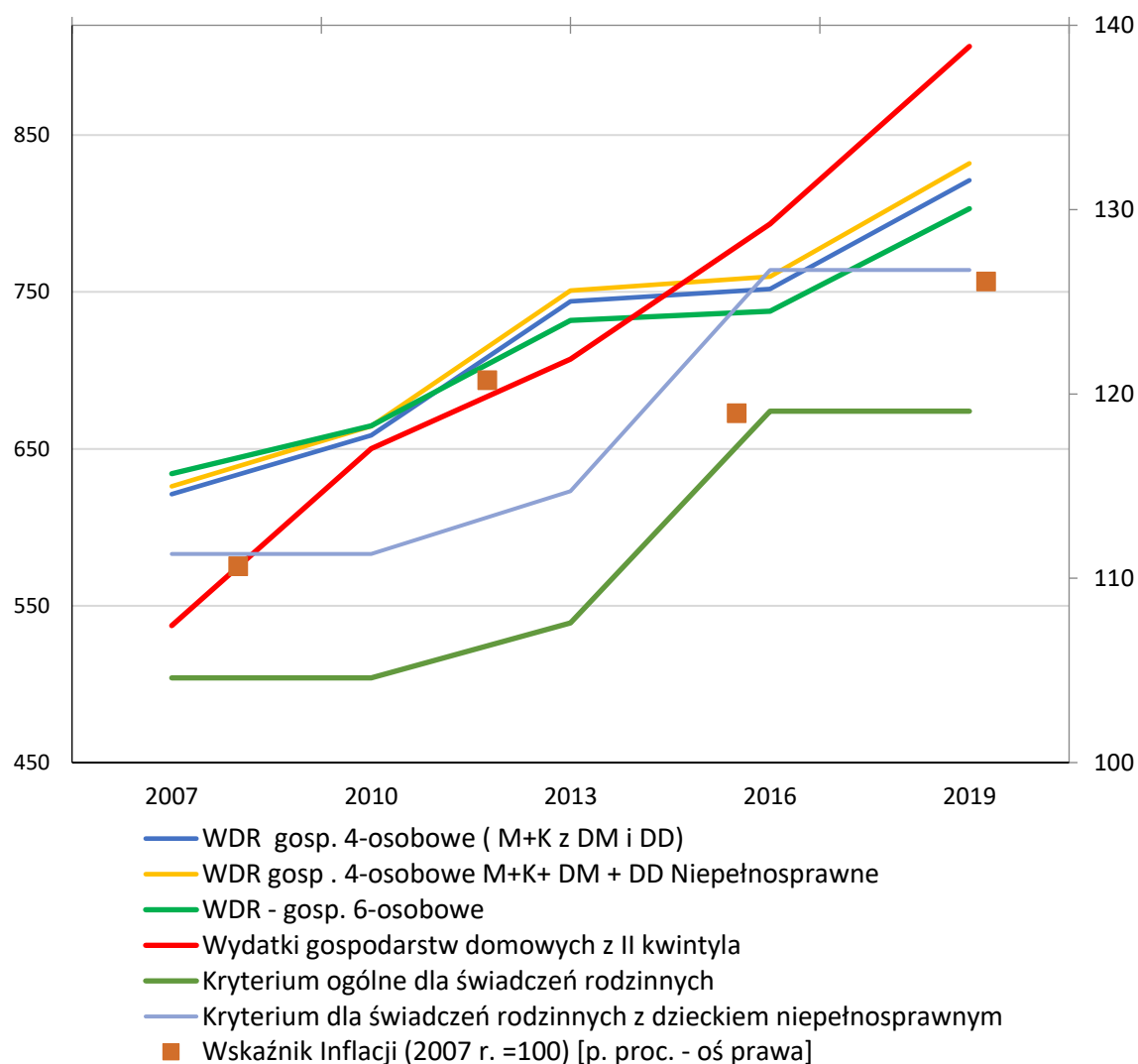
O ile w 2007 r. wartość granicy dochodowej dla tych zasiłków była blisko poziomowi wydatków gospodarstw z II kwintyla, to w latach następnych, wskutek wysokiego wzrostu wydatków gospodarstw niezamożnych, pojawiła się duża różnica z wartością stosowanych progów (por. Wykres 18). Od 2016 r. rzeczywiste wydatki gospodarstw z II kwintyla znacząco przewyższają wartości WDR.¹⁶ W latach 2007 - 2019 skumulowany wskaźnik inflacji (por. czerwone punkty z wartościami z prawej osi na Wykresie 18) liczony wzrósł do 26,1%.

Do 2013 r. wyniki badań nad programami Wsparcia Dochodowego Rodzin nie przekładały się na realne decyzje w zakresie dostępu do świadczeń. Dystans między szacunkami WDR a faktyczną

¹⁶ Jest to częściowo skutek wdrożenia programu „Rodzina 500+”, z którego świadczeń wychowawczych na dzieci do 18 roku życia korzystają gospodarstwa domowe.

granicą dostępu do świadczeń zmniejszył się pod koniec 2015 r. (nowy próg to 674 zł). Jednak utrzymanie w ostatnich latach (2016 - 2019) tej granicy na tym samym poziomie sprawia, że „rozdziew” między wartościami WDR a faktyczną granicą dostępu do świadczeń w 2019 r. jest znaczący.

Wykres 18. Wartość WDR, kryterium (próg) dla świadczeń rodzinnych i wydatki gospodarstw z II kwintyla (w zł, na osobę) na tle inflacji (p. proc.) między 2007 a 2019

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowując, rekomendujemy przyjęcie wyżej przedstawionych wskaźników WDR jako uzasadnioną merytorycznie podstawę do przyjęcia wyższych wartości granic dochodowych dla świadczeń rodzinnych i innych.

Literatura:

- Broda-Wysocki P., Kurowski P. (2017), *Ubóstwo mieszkaniowe: oblicza, trendy, wyzwania*, Polityka Społeczna, nr 2/2017.
- GUS (2020 a), *Budżety gospodarstw domowych w 2019 r.*, Informacje statystyczne GUS, Warszawa.
- GUS (2020 b), *Spółeczeństwo informacyjne w 2020 r.*, Analizy Statystyczne, Warszawa-Szczecin.
- GUS (2018), *Gospodarka mieszkaniowa w latach 2013-2017*, Analizy Statystyczne, Warszawa- Lublin.
- GUS (2017 c), *Biuletyn Statystyczny GUS*, Warszawa.
- GUS (2020), *Zdrowia i ochrona zdrowia w 2019 r.*, Warszawa.
- IGE-Gemius Polska (2020), *E-commerce w Polsce 2020, Gemius dla e-Commerce Polska*, Golinowska S. (red.) (2002), *Kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń rodzinnych*, raport dla MPiPS, IPiSS, maj, Warszawa.
- Broda-Wysocki P. (red.) (2015), *Wysokość i struktura Wsparcia Dochodowego Rodzin. Raport Weryfikacyjny*, styczeń, IPiSS Warszawa. Dostępny na www.ipiss.com.pl
- Kurowski P. (red.) (2018), *Wartość i struktura Wsparcia Dochodowego Rodzin według informacji cenowych dla 2016 r.*, luty, IPiSS Warszawa. Dostępny na www.ipiss.com.pl
- Karasek J., Musiał A., Gaponiuk K. (2020), *Nowa rzeczywistość: konsument w dobie COVID-19. Jak zmieniły się zwyczaje zakupowe Polaków w czasie koronawirusa?*, wrzesień, KPMG.
- Karasek J., Palmowska M. (2019), *Rynek mody w Polsce. Wyzwania*, listopad, KPMG.
- Maciejewski G. (2016), *Preferencje konsumentów dotyczące wyboru miejsc zakupu towarów i usług konsumpcyjnych*, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Nr 302.
- Mazurkiewicz P. (2017), *Polacy jednak kupują żywność przez internet*, Rzeczpospolita, 12.03.2017 r. www.rp.pl/Przemysl-spozywczy/303129938-Polacy-jednak-kupuja-zywnosc-przez-internet.html [Dostęp 8.04.2020].
- NIK (2019), *Informacja o wynikach kontroli. Zapewnienie przez gminy opieki przedszkolnej*, Warszawa, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,20496,vp,23123.pdf>
- Rzecznik Praw Pacjenta (2020), *Problemy pacjentów w obliczu epidemii choroby COVID-19. Raport opracowany na podstawie sygnałów kierowanych do Rzecznika Praw Pacjenta za okres od stycznia do września 2020*, Warszawa.
- Weiss M. (2017), *Polacy najczęściej kupują zdrową żywność w hiper i supermarketach*, <https://handelextra.pl/artykuly/199709.polacy-najczesciej-kupuja-zdrowa-zywnosc-w-hiper-i-supermarketach> [Dostęp 0.04.2020]

Aneks Tabelaryczny

Tabela A. Wartość koszyka WDR w wybranych typach gospodarstw (w cenach z 2019 r.) – miesięcznie w zł, na 1 osobę w gospodarstwie

Typ gospodarstwa	(M+K)/2+DM	(M+K)/2+DD	(M+K)/2+DDN	M+K+DM	M+K+DD	Gospodarstwa ogółem	Gospodarstwa pracownicze
Liczba osób	2	2	2	3	3	Wydatki z II kwintyla	Wydatki z II kwintyla
1. Żywność	302,07	347,49	347,49	320,42	350,70	272,47	254,79
2. Mieszkanie	240,65	240,65	240,65	213,21	213,21	224,06	209,99
a) eksploatacja	190,58	190,58	190,58	174,65	174,65	177,04	163,83
b) wyposażenie	50,07	50,07	50,07	38,55	38,55	47,02	46,16
3. Odzież i obuwie	44,35	45,05	45,05	42,89	43,35	43,42	46,51
4. Edukacja	42,50	40,67	40,67	34,57	33,36	7,98	9,41
5. Ochrona zdrowia	37,12	37,12	48,25	36,62	36,62	43,01	33,59
6. Transport i łączność	118,22	129,94	129,94	103,06	110,87	121,38	127,27
7. Kultura i rekreacja	54,75	64,81	64,81	47,68	54,38	47,53	47,15
8. Higiena osobista	39,43	28,94	28,94	35,90	28,91	28,50	29,79
9. Inne wydatki	-	-	-	-	-	118,19	117,60
10. Łącznie WDR	879,08	934,67	945,80	834,34	871,40	906,53	876,11

Źródło: IPiSS.

Tabela A. Wartość WDR w wybranych typach gospodarstw (w cenach z 2019 r.) – miesięcznie w zł, na 1 osobę w gospodarstwie (cd.)

Typ gospodarstwa	M+K+ 2xDM	M+K + DM+DD	M+K + DM+DDN	M+K+DM+DD +DS	M+K+DM+2xD D+DS	Gospodarstwa ogółem	Gospodarstwa pracownicze
Liczba osób	4	4	4	5	6	Wydatki z II kwintyla	Wydatki z II kwintyla
1. Żywność	302,07	324,78	324,78	334,95	335,43	272,47	254,79
2. Mieszkanie	206,76	206,76	206,76	196,52	186,25	224,06	209,99
a) eksploatacja	172,19	172,19	172,19	163,23	155,87	177,04	163,83
b) wyposażenie	34,57	34,57	34,57	33,30	30,38	47,02	46,16
3. Odzież i obuwie	44,35	44,70	44,70	45,59	46,34	43,42	46,51
4. Edukacja	42,50	41,59	41,59	47,51	50,03	7,98	9,41
5. Ochrona zdrowia	35,99	35,99	46,79	35,43	35,27	43,01	33,59
6. Transport i łączność	82,52	88,38	88,38	85,36	76,20	121,38	127,27
7. Kultura i rekreacja	40,38	45,41	45,41	42,69	42,23	47,53	47,15
8. Higiena osobista	38,82	33,58	33,58	34,25	31,34	28,50	29,79
9. Inne wydatki	-	-	-	-	-	118,19	117,60
10. Łącznie WDR	793,39	821,18	831,98	822,29	803,10	906,53	876,11

Źródło: IPiSS.

Tabela B. Struktura Wsparcia Dochodowego Rodzin oraz wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (w proc.)

Typ gospodarstwa	(M+K)/2+DM	(M+K)/2+DD	(M+K)/2+DDN	M+K+DM	M+K+DD	Gospodarstwa ogółem	Gospodarstwa pracownicze
Liczba osób	2	2	2	3	3	Wydatki z II kwintyla	Wydatki z II kwintyla
1. Żywność	34,4	37,2	36,7	38,4	40,2	30,1	29,1
2. Mieszkanie	27,4	25,7	25,4	25,6	24,5	24,7	24,0
a) eksploatacja	21,7	20,4	20,2	20,9	20,0	19,5	18,7
b) wyposażenie	5,7	5,4	5,3	4,6	4,4	5,2	5,3
3. Odzież i obuwie	5,0	4,8	4,8	5,1	5,0	4,8	5,3
4. Edukacja	4,8	4,4	4,3	4,1	3,8	0,9	1,1
5. Ochrona zdrowia	4,2	4,0	5,1	4,4	4,2	4,7	3,8
6. Transport i łączność	13,4	13,9	13,7	12,4	12,7	13,4	14,5
7. Kultura i rekreacja	6,2	6,9	6,9	5,7	6,2	5,2	5,4
8. Higiena osobista	4,5	3,1	3,1	4,3	3,3	3,1	3,4
9. Inne wydatki	-	-	-	-	-	13,0	13,4
10. Łącznie WDR	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: IPiSS.

Tabela B. Struktura Wsparcia Dochodowego Rodzin oraz wydatków gospodarstw z II kwintyla w 2019 r. (w proc.) (cd.)

Typ gospodarstwa	M+K+ 2xDM	M+K + DM+DD	M+K + DM+DDN	M+K+DM+DD +DS	M+K+DM+2xD D+DS	Gospodarstwa ogółem	Gospodarstwa pracownicze
Liczba osób	4	4	4	5	6	Wydatki z II kwintyla	Wydatki z II kwintyla
1. Żywność	38,1	39,6	39,0	40,7	41,8	30,1	29,1
2. Mieszkanie	26,1	25,2	24,9	23,9	23,2	24,7	24,0
a) eksploatacja	21,7	21,0	20,7	19,9	19,4	19,5	18,7
b) wyposażenie	4,4	4,2	4,2	4,0	3,8	5,2	5,3
3. Odzież i obuwie	5,6	5,4	5,4	5,5	5,8	4,8	5,3
4. Edukacja	5,4	5,1	5,0	5,8	6,2	0,9	1,1
5. Ochrona zdrowia	4,5	4,4	5,6	4,3	4,4	4,7	3,8
6. Transport i łączność	10,4	10,8	10,6	10,4	9,5	13,4	14,5
7. Kultura i rekreacja	5,1	5,5	5,5	5,2	5,3	5,2	5,4
8. Higiena osobista	4,9	4,1	4,0	4,2	3,9	3,1	3,4
9. Inne wydatki	-	-	-	-	-	13,0	13,4
10. Łącznie WDR	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: IPiSS.

Tabela C. Wartości ME, MS oraz rzeczywistych wydatków gospodarstw w I i II kwintylu w odniesieniu do szacunków WDR w 2019 r.

Kategorie	Minimum egzystencji	I kwintyl gosp. domowych	II kwintyl gosp. domowych	Wartość koszyków WDR	Minimum socjalne
W złotych, miesięcznie, na osobę w gospodarstwie domowym					
Gosp. 3-osobowe (M + K + DM)	506,96	800,36	906,53	830,94	1 001,98
Gosp. 4-osobowe (M + K + DM + DS)	533,67	800,36	906,53	817,40	968,25
Gosp. 5-osobowe (M+K+DM+DD+DS)	549,34	800,36	906,53	818,05	948,24
Odchylenie danych od oszacowanej wartości WDR (w p. proc, WDR =0,0)					
Gosp. 3-osobowe (M + K + DS.)	-63,9	-3,8	8,3	0,0	17,1
Gosp. 4-osobowe (M + K + DM + DS)	-53,2	-2,1	9,8	0,0	15,6
Gosp. 5-osobowe (M+K+DM+DD+DS)	-48,9	-2,2	9,8	0,0	13,7

Źródło: Dane IPiSS oraz GUS.